

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО

ОРГАН
ВЗАЇМНОЇ ПОМОЧІ
Українського Вчительства

Адреса Редакції й Адміністрації: Lwów, ul. Jakóba Strzemię, 11/II.

Телефон: 4-59.

ВИХОДИТЬ РІЗ У МІСЯЦЬ — ЧЛЕНИ ОТРИМУЮТЬ БЕЗПЛАТНО.

Членська вкладка в місяцях липні й серпні ц. р. вносить по 4.50 зол.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОПАГАНДА.

ПОЧАТОК ЧИ КІНЕЦЬ АКТУ?

Ні одно, ні друге! Ні початок, ані кінець! Звичайна собі еволюція на одному невеличкому майданчику нашого суспільного життя, що дає про себе знати час до часу голоснішими й різкішими виступами одної або другої частини організованого нашого громадянства.

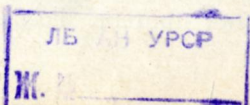
Маємо на думці, розуміється, нашу „Взаїмну Поміч Українського Вчительства”.

Опінія всего українського народнього вчительства в цілому краю порушена до живого подіяма на останньому Загальному Зборі нашого Товариства. Не скриваймо правди! Цей Збір був остільки бурливий, що не міг спокійно оцінити річного звідомлення з діяльності, не міг передискутувати основно дуже важних і цікавих доповідей, не ввів навіть винести засадничих ухвал про діяльність В. П. У. В. на найближчий рік.

З того приводу ширяться серед поважних кол наших членів, ба й навіть серед деяких шарів ширшого нашого громадянства небажані настрої, з ґрунту помилкові погляди. Одні добачують у нас небезпечні руйніщні замисли, другі вірять, що ми молимося до ідолів хаосу й анархії, треті пророкують уже нам навіть кінець нашої організації, бо — сподіваються вони — ми не впораємося вже з нашим ідеологічним хаосом і тактичним безладдям! Так думають люди, так і говорять! Такі погляди й чутки ширяться без ніякого спротиву по всьому краю!

Треба з тим з'явищем поважно рахуватися й поставитися до нього критично, але й тим не менше об'єктивно!

Спитаймо самі себе — щож таке сталося на нашому Зборі, що дає право так думати й говорити про нас між собою й поза нами?!

Збір був кілька годин живіший понад нормальний позем нарад, місяцями хаотичний та витратив кілька годин марно на непотрібному відчитуванні протоколу й дрібній гарячій дискусії над маловажними формальними справами. Останнім епілогом тих подій був вибір нової Головної Управи Товариства, в якій найшлися три пові члени! От і все! Поза тим перевів таки цей Збір скорочену дискусію над звідомленнями й проєктом зміни правилника „Фонду посмертних допомог”.

Наш останній Загальний Збір кваліфікують деякі наші члени, ба й дехто навіть і зпоза членів, не дуже високо!

Добре! Чим є кожний збір, у тому й наш збір, збір народніх учителів, людей свідомих своїх суспільних повинностей, інтелігентних працівників на ниві народньої освіти?

Кожний навіть принагідний збір меншої чи більшої кількості людей стає психологічною одиницею, товпою, що втрачає негайно всі риси окремих індивідуальностей, особистого характеру й інтелігенції. Така психологічна одиниця керується не холодним, критичним розумом, але найвищими імпульсивними почуттями. Під впливом хвилевої марної іскри ці почуття розростаються в полум'я, в якому горить на попіл індивідуальна застанова, розум, критична думка. Під впливом хвилевого почуття психологічна одиниця, товпа, здатна до найвищих гуманних поривів, але й до руйницьких нелюдських актів. Такий уже твердий закон масової психології й зпід нього не виломиться ніяка психологічна одиниця, ніяка маса.

Скількиж буває випадків, що в парламентах, отже зборах цвіту народу, зборах найкультурніших індивідуальностей, счиняються гарячі дискусії, авантюри, ба й навіть бійки! Буває навіть, що й входить поліція й розганяє розгарячених людей! Чи подібні факти дають комунєбудь право називати такі парламенти й таких парламентаристів руйниками? Чи з приводу таких випадкових подій у парламенті можна говорити про хаос і занепад держави чи народу? Цеж бувби логічний і життєвий абсурд! Ніхто з розумних людей не вірить у такий абсурд і не ширить його!

А тимчасом наш учительський збір — отже звичайну собі психологічну одиницю, масу, як і всі інші, кваліфікують чогось деякі некритичні члени, або й посторонні люди злої волі, дуже негативно, з певними скритими замислами та підсудують нам чужі нашій волі й ідеології руйницькі, деструктивні нахили й учинки!

Проти такої поведінки з нашим учительством по причині хвилевих, чуттєвих, психологічних виявів його організаційного збору, треба заложити з цього місця рішучий протест! Треба вірити, що

замовкнуть нерозумні й злі язики, що заспокоються роздмухані непотрібно пристрасті!!! Нам треба об'єднання, довіря, взаємопоплати й праці, але не безглузвих сплетень і безхребетних пророкувань. Бо не з них виростають суспільні добра, але з застанови й праці!

Загал організованого українського народного вчителства, кращі його представники не можуть брати на себе ні моральної, ані матеріальної відповідальності за наслідки „психологічних ефектів” останнього нашого Загального Збору!!!

*

Перед нами далеко важніше й глибше нині суспільне завдання. Нам неважно братися до оцінки психологічних ефектів нашого Загального Збору, тих нормальних з'явищ, які наука давно вже викрила й відповідно оцінила!... Зате важно нам дійти до самих найглибших джерел причин тих подій, що виявилися в гарячих дискусіях і суперечках на наших нарадах.

Сам провід Товариства в ряді статей на сторінках свого органу, ба й устами свого голови ствердив невідрадний розвиток організації, так необережно спонуляризованої своїми й чужими. Ми маємо нині в тій організації всего 2100—2300 членів у той час, як у Польщі налічується до 4500—5000 українського вчителства!... Що ми зробили конкретного — але всі ми, і провід, і Відділи, і загал членів і все українське вчителство задля згуртування всіх нас у нашої одинокій національно-професійній організації???

Будьмо щирі й чесні з собою, та скажім собі самі між собою — Поза крилатими фразами й публіцистичними вигуками нічого конкретного, ні одного реального організаційного потягнення!

Чи цей одинокий факт сам уже не вистарчає, щобі в нашої сильноті викликати підсвідому реакцію й явний рух проти самозвужування нашого організаційного розросту?!! І цей рух спалахнув! Спалахнув може несвідомо, неорганізовано, інстинктивно. — Будьмо вдячні тій хвилині, в якій він заговорив стотисячними словами інстинкту життя! Від нього може початися дальший розгін нашого розросту.

До тогож нарастають нові події життя, що приносять із собою нові з'явища й нові суспільні сили. Попри нас, попри нашу організацію, живе не тільки 2300—2500 самого українського народного вчителства. Живе ще 300—400 середнешкільних українських учителів, які, хоча й організовані, але з нами формально й фактично необ'єднані! Чи це здоровий об'яв із національно-професійного погляду?!!

На тім ще не кінець! На наших очах наростають нові кадри зовсім „нових” учителів і виховників, незнаних дотепер у суспільному житті! Це — українське вчительство приватних шкіл, домашніх учителів, виховниць заходок і діточих садків! Усі вони фактично вчителі (ки) й виховники (ці)! Та ми їх начеб то й не бачили й не знали!!! Споглядаємо спокійно, як вони на положенні безправних та безпомічних паріїв ідуть у народ і сповняють свої високі культурно-освітні завдання!! Що зробили ми, щоби втягнути їх у громаду організованих виховників народу? Щоби облекшити їх незavidне матеріальне положення? Щоби влекшити їм їх високу культурно-освітню працю в народі? Ми, що хвалилися так своєю ідейністю, гуманністю й патріотизмом?! Але ми всі — і провід, і Відділи, і всі члени, і все українське вчительство?!

Дальше! Ми гордимся від кількох літ нашими надбаннями — кам'яницями, оселями, приютами, фондами... Але спитаймо себе — чи в часах великих історичних рухів, у часах боротьби нових ідей і світоглядів, коли родяться нові люди й суспільства, це вистарчає? Чи може воно втримати нас на висоті ідеологічних наставлень? Бож тільки вони, ці ідеологічні наставлення, можуть нас заховати для життя в майбутті!

Ми перейшли щасливо перший наш етап, етап матеріальної підбудови! Тепер розкривається перед нами другий, важніший і тяжчий етап — продовжування ідеологічної, культурно-освітньої надбудови!

Радіймо, що в хаосі нарад падали з уст небагатьох промовців енергійні домагання за збільшенням наших видавництв, за поглибленням нашої культурної праці. Саме в звороті до культурної праці, до великих творчих ідей спочиває запорука кращого завтра вчительства й його Товариства!

Отсього требаби сподіватися від опозиції, якщоби в нас взагалі могла з часом витворитися творча й програмова опозиція! На жаль, „опозиція” на нашому останньому Загальному Зборі до такої не належала. На неї прийдеться нам мабуть ще трохи почекати!

*

Поза гоном „безплянкової й безпрограмової опозиції” я вичитав у загалу програму та оформлюю її в таке гасло нашої майбутності: „Об'єднання всего українського вчительства, всіх українських освітників і виховників ув одній національно-професійній організації на життєвих і творчих ідеологічних підставах!”

„Опозиція” своєю безідейною, безпрограмовою поведінкою сві-

домо допустилася прикрого організаційного промаху! Несмачним своїм хаотичним відрухом вона примушує нас до застанови над підсвідомими бажаннями й учинками. Приймаючи підсвідомий може, інстинктовний гін загалу за програму конкретної праці, нам треба стати йому в допомогу своїм досвідом, доброю волею й працею до будування нового може життя в нашій організації! Двом крилатим і шабльоновим фразам нашої організації — об'єднання всього вчительства й наша ідеологія — треба конкретного, життєвого змісту й форми! Хоче його дати провід при чинній допомозі всього організованого загалу членів, усіх Відділів і всього українського вчительства! Але чинної й гармонійної співпраці не заступить тут ніяка ні „опозиція“, ані жадна тактика її „стратегів“. Не вдіють нічого маккіявельські замисли там, де треба довіря, доброзичливості й конкретної співпраці.

Якщо це довіря, доброзичливість і конкретна співпраця не прийдуть, тоді прийдеться вже напевно говорити про хаос, анархію й занепад організації. Але тоді прийшлося б відповідати вже перед історією за долю організації тим, хто посмівби інспірувати й вести поправді вже безплянкову й безпрограмову опозицію, не за ідеї, але за особи, що часто не мали й не мають жадних ідей!!!

Хто з нас на це поважиться?!!

Своїми поглядами ділюся зі широким загалом наших членів. Якщо я помилився, щасливий буду, коли хтось зверне мою увагу на помилку. Але, якщо я вірно читаю в схвильованій збірній душі нашої спільноти, буду ще щасливіший, коли найду серед загалу членів активних співробітників при варстаті здійснювання скристалізованої вище програми передових представників нашого руху.*)

Іван Ющипин.

ЗВІДОМЛЕННЯ

З ХХVІІІ-го ЗВИЧАЙНОГО ЗАГАЛЬНОГО ЗБОРУ ТОВАРИСТВА „ВЗАЇМНА ПОМІЧ УКРАЇНСЬКОГО ВЧИТЕЛЬСТВА“ ВІ ЛЬВОВІ.

Збір відбувся дня 17 червня 1933 року ві Львові в домівці „Української Бесіди“ (вул. Рутовського 22, „Народній Дім“) по такій програмі нарад:

1. Богослуження (8-а год. ранку в Волоській церкві при вул. Руській).
2. Відкриття Збору.

*) Над висловленими тут поглядами відкриваємо широко дискусійні сторінки „Учительського Слова“ й радо помістимо кожне зичливе й здорове слово. — Редакція.

3. Відчитання протоколу з останнього Загального Збору.
4. Вибір: а) Скрутаційної Комісії; б) Комісії-Матки.
5. Звідомлення з діяльності в минулому адміністративному році.
6. Звідомлення Контрольної Комісії.
7. Прелімінар прибутків і видатків Товариства на 1933-ий рік та висота членської вкладки (з-окрема для надзвичайних членів).
8. Вибір: а) 9-ти членів Головної Управи на 3 роки й 4-ох їх заступників на 1 рік; б) 3-ох членів Головної Контрольної Комісії й 1-го заступника на 1 рік; в) 5-ти членів Головного Мирового Суду й 2-ох їх заступників на 1 рік.
9. Реферати про: а) зміну правилника „Фонду посмертних допомог”; б) заснування „Учительської Бурси”; в) заснування „Стипендійного Фонду”; г) творення варстатів праці; г) позашкільну працю народнього вчителства.
10. Внесення й запити.

I. Богослуження відправили в 8-ій годині ранку в Волоській церкві при вул. Руській о.о. радник Лопатинський і Василів. У церкві явилися члени Головної Управи й Дирекції Товариства та чимало членів В.П.У.В. з різних закутків краю.

II. Відкриття Загального Збору. — Збір віркрив о 9.30 годині голова т. Іван Стронський такою програмовою промовою:

Світлий Зборе! — З'ясовуючи собі стан нашої організації в минулому році а навіть і в попередніх літах, завважуємо дві обставини, що впливали на цей стан. Обставини зовнішні, від нас незалежні і внутрішні, залежні від нас самих.

До перших зачисляю відношення влади до українського вчителства. Це відношення торкається посередно й нашої організації.

Маю тут на думці редукації нашого вчителства, яке, очевидно, по тій причині перестав бути членами організації. Через відмовлювання вчительських посад кандидатам і кандидаткам учительського звання нема приросту в рядах українського вчителства, а тим самим і нових, молодих членів організації. Переношення на захід та передчасне переносування в стан спочинку не є також додатними об'явами з огляду на членство — а смертність довершує спустощення в наших рядах.

Нині дійшло до того, що коли давнішими літами вступали в члени Товариства десятки або й сотні, то в минулому році прибуло нам тільки 30 членів, — а вмерло 17. — Отже фактичний прибуток виносив 13 членів.

Якщо такий стан мавби потривати дальше, то готово з часом прийти до того, що Товариство може остати без членів.

Як відомо Товариство робило заходи від 1924 року, щоби ці несприятливі відносини відвернути.

Рік-річно інтервеніювали ми в міністерствах і Кураторії Л. Ш. О., мотивуючи свої домагання в повищих справах у предклада-них меморіялах.

На жаль, наші домагання не дочекалися навіть у часті уваги й розгляду — через що в минулому році провід примушений був перевірити й переоцінити свою дотеперішню тактику.

А всеж таки справа приросту членів у Товаристві не є безнадійна!

Наші ряди мусять доповнитися тими, котрі досі з якихнебудь причин до Товариства не належали.

А є їх приблизно около 2.300 осіб!

Чейже не в усіх їх національна совість завмерла!

А між собою добудемо чейже стільки енергії, щоби їх до організації приєднати і поставити під наш прапор!

Говорячи „між собою“, маю на думці не тільки провід, але й кожного члена з-окрема — головно зпоза меж Східної Галичини. Нехай цей рік буде початковим ув ударній кампанії за згуртуванням усього українського вчителства в Польщі в нашої організації.

Статут наш поширений на цілу Польщу, тож адміністраційні труднощі відпали. Успіхи залежні від нас самих, від активності цілого загалу наших членів!

Під тим оглядом є багато до побажання. Доказом на це — стан наших Відділів, бо на 48 Відділів начислено тільки 16 активних, то є третину таких, що сповняють свої завдання; а доказом також обставина, що на 2.000 українського вчителства в корінній Польщі є тільки 211 нашими членами.

І тут лежить та друга, внутрішня причина, залежна від нас самих, що впливає від'ємно на стан нашої організації.

Всі оправдання вважаю зайвими й шкідливими. Бо якщо 16 Відділів відповідає своїм організаційним завданням, то й інші можуть їм відповісти.

В надії, що повищі міркування визнають В.П. Товариші й Товаришки за правильні, одобрюючи подані кличі та реалізуючи їх уже в слідуєчому році, — вітаю якнайщиріше всіх, та бажаю найгарніших успіхів із нарад цього першого Збору Делегатів.

З-окрема вітаю тих, котрим доля судила бути нині тільки гістьми на нашої Рідній Землі!

Вітаю Вас, Товариші й Товаришки, з зазивом до об'єднання, карності й праці!

Прощу пошанувати пам'ять померших у тім році членів. Ось їх назви: 1) Антонюк Павло, 2) Білинський Методій, 3) Кульчицький Денис, 4) Кушнірівна Марія, 5) Літинська Марія, 6) Мосьондз Андрій, 7) Мокловичівна Александра, 8) Макухова Софія, 9) Назарова Анна, 10) Пастівничева Антонія, 11) Пікас Григорій, 12) Пасічняк Василь, 13) Рибчук Іван, 14) Решетило Михайло, 15) Сімівна Марія, 16) Семенюк Іван, 17) Штронер Евген.

На руки Президії Збору вплинуло привітання від наших Товаришів (ок) із Закарпаття. Ось воно:

Товариство „Учительська Громада“, Мукачів, Сметанова 11. Ч. 295/33. Мукачів, дня 15 червня 1933. — До Славного Товариства „Взаїмної Помочі Українського Вчительства“ у Львові.

З нагоди Вашого Звичайного Загального Збору прийміть щирі привітання од братів по крові й духу та товаришів по професії злогоз високих Карпат. Віримо, що хоча ділять нас високі гори, але ми йдемо одною дорогою, простуємо до одної мети. Ми певні, що минеться сучасне лихоліття нашого народу, засяє сонце правди й науки і нашому найменшому братові і ми завзятою й свідомою працею прискоримо прихід нашого великого загального свята, бо

Прокинулася лявіна, —
і де в світі тая сила,
щоб в бігу її спинила,
щоб вигасла, мов огонь,
розвиднюючийся день?..

Одночасно прийміть сердечну подяку за дійсно братерське прийняття наших делегатів підчас відслонення надгробника Іванові Франкові. За президію „Учительської Громади“: голова: Ю. Гуснай, секретар: В. Свереняк.

В часі нарад вплинуло також на руки Дирекції Товариства привітання від „Міжнародної Федерації Учительських Товариств“ у Парижі. Подаємо його в оригінальному тексті.

FÉDÉRATION INTERNATIONALE DES ASSOCIATIONS D'INSTITUTEURS
(INTERNATIONALE VEREINIGUNG DER LEHRERVERBÄNDE)
(INTERNATIONAL FEDERATION OF TEACHERS ASSOCIATIONS)

Paris, le 14 Juni 1933.

Das Sekretariat der Internationalen Vereinigung der Lehrerverbände an „Wzajimna Pomocz Ukrainskoho Uczytelstwa.“

Verehrte Kollegen!

Die Internationale Vereinigung der Lehrerverbände möchte Ihnen anlässlich Ihrer Generalversammlung am 17. Juni, ihre besten Wünsche übermitteln und Sie ihrer Gefühle der Brüderlichkeit und Solidarität versichern.

Durch die schwere wirtschaftliche und politische Krise, die die Welt erschüttert, sind den Lehrern aller Länder dringende Aufgaben entstanden. Dies ist das Hauptthema zur Tagesordnung unseres nächsten Kongresses in Santander.

Wir haben die dringende Pflicht, unablässlich unsere so schwer erworbene Freiheit, und insbesondere das Recht der Vereinigung und der freien Verhandlung innerhalb unserer Verbände zu verteidigen.

Wir wissen, dass wir uns auf Sie verlassen und mit Ihrem tatkräftigen Beistand rechnen können, deshalb bitten wir Sie voller Zuversicht um Ihre Mitarbeit.

Indem wir Ihrer Generalversammlung besten Erfolg wünschen, zeichnen wir mit besten kollegialen Grüßen

Das Sekretariat Dumas, Lapierre.

На секретарів Загального Збору запросив голова т.т. Пастушенка Степана і Сеницю Михайла. По півдні секретарювали, на запрошення голови Збору, т.т. Гошовський Осип і Лазарів Василь.

В склад Скрутаційної Комісії ввійшли т.т. Василишин Іван, Зельський Іван, Коссар Роман, Посацький Лев і Філясова Анна.

На членів Комісії внесені і резолюції попросив голова т.т. Білоуса Івана, Стельмаха Дениса й Юцишина Івана.

В хвилі відкриття Загального Збору було прийнятих на нараді 122 умандатованих представників Відділів В.П.У.В., 22 голов, 12 секретарів і 120 звичайних членів. По 13-ій год. прибуло ще около 50 членів (але вже не реєструвалися в секретаріаті). Разом було на Загальному Зборі около 326 членів Товариства.

III. Відчитання протоколу з останнього Загального Збору. — Зараз на самому початку зголосив т. Зельський внесення на невідчитування протоколу. Цьому внескові спротивилися т.т. Курдидик і Білоус; т. Стевчак запропонував передати цю справу верифікаційній комісії, а т. Пеленський під голосування Збору делегатів. У голосуванні 61 делегатів заявили за читанням протоколу а 34 проти читання його.

Протокол із останнього Загального Збору Товариства читав секретар Збору т. Пастушенко Степан. Читання цього (стенографічного) протоколу почалося о 10-ій годині та тривало до 12.30 години. До перечитаного протоколу промовляли, або ставили річеві поправки т. т. Литвин (2 рази), Коссар, Пеленський, Гусак, Весоловський, Дутко, Стронський (3 рази), Котович, Білинський, Стевчак і Калинович. Тим чином формальне читання протоколу покінчилося о 13-ій годині.

При нагоді відчитування протоколу ухвалив Збір два внесення: 1. Протоколи зі Загальних Зборів належить списувати на машині в скороченій формі (внесення т. Литвина); 2. Кожний промовець, крім доповідачів і директорів Товариства, має право промовляти до одної справи 5 хвилин (внесення т. Коссара).

IV. Вибір Скрутаційної Комісії й Комісії-Матки. — Голова Загального Збору т. Стронський пояснив, що Скрутаційна Комісія матиме завдання перелічити й справдити віддані в голосуванні голоси на кандидатів до Головної Управи, Головної Контрольної Комісії та Головного Мирового Суду. При тому висловив т. голова погляд, що з технічних оглядів та з огляду на ощадність часу булоби вказане не вибирати Комісії-Матки, тільки приступити до голосування картками. Для орієнтації членів Збору приготував

т. голова та роздав інформаційні друковані картки, на яких були прізвиза й імена членів Надзірної Ради й Контрольної Комісії, що уступали, та дозволив собі запропонувати кількох нових кандидатів, які, по його думці, моглиб із успіхом працювати в управних органах Товариства. Це становище голови т. Стронського викликало дуже гарячі завваги, які хвилями переходили в бурливі суперечки. Над цю справою промовляло 23 промовців — т. т. Котович (2 рази), Макух, Макогон (3 рази), Марчак (2 рази), Литвин, Заяць, Калинович, Сілецький (2 рази), Дутко, Когут, Лопата, Михаловський, Коваль (2 рази), Мусій, Кобак, Зелений і Гошовський. Як результат цієї дискусії перейшло внесення т. Гошовського, що в склад Комісії-Матки ввійдуть представники (по одному), всіх Відділів В. П. У. В. Тим чином у Комісії-Матці працювало повних три години 35 представників наших Відділів.

По виборі Комісії-Матки наступила в нарадах одногодинна перерва.

V. Звідомлення з діяльності в минулому адміністраційному році. — В той час, коли Комісія-Матка відійшла на свої наради, приступив Загальний Збір до розгляду „Звідомлення з діяльності Товариства в минулому адміністраційному році”.

Директор т. Таранько обговорив обширніше ті ділянки діяльності Товариства, що мали за мале навітлення в друкованому звідомленні на сторінках „Учительського Слова”. Найперше торкнувся він адміністраційних справ „Оселі”. — Управа „Оселі” видавала в минулому році й видаватиме далі чотири рази харчі на день (снідання, обід, підвечірок і вечерю). Провід організації вів і далі веде в „Оселі” господарку поповнювання та поліпшування. В минулому році дістала „Оселя” верчену криницю (коштом 2.400 зол.) з джерельною здоровою водою. В цьому році закуплено для „Оселі” 150 нових покойових крісел, запущено лякер-фарбою підлоги й справлено кокосові хідники на коридори. Ці господарські поповнення коштують 2.351.36 зол. (крісла 1.132.50 зол., лякерування підлог 650 зол., хідники 408.86 зол. і дрібні поліпшення 160 зол.). — Підкреслив промовець успішну діяльність наших видавництв „Учительське Слово”, хоча виходило в зменшеному об’ємі, сповняло свої організаційні завдання; головню дискусійні статті про різні актуальні питання викликали чимале зацікавлення в усіх майже членів. Із „Шляху виховання й навчання” загал був задоволений; цей орган був добрим радником і помічником у щоденній праці кожного вчителя. — Промовець зілюстрував докладніше історію затвер-

дження нового статуту Товариства та взивав активніших членів до оживлення праці в існуючих Відділах В. П. У. В. й закладання нових на всіх теренах держави. Є надія, що в найближчому часі буде там оснований новий Відділ — у Ченстохові. Промовець спростував помилковий погляд на те, що число наших членів прогресивно маліє.

(В тому місці голова Скрутаційної Комісії т. Посацький повідомив Збір, що Комісія-Матка, зложена з делегатів Відділів, не дозволила перевірити повновластей своїх членів, та, замість скрутаційного звідомлення, зложив у руки Збору свій мандат. Другий член Скрутаційної Комісії т. Зельський пояснив цей інцидент на підставі заяви голови Комісії-Матки т. Дутка тим, що вона сама перевірила всі вповноваження і визнала мандати своїх членів правильними й законними. Голова Збору т. Стронський, вважаючи таку поведінку Комісії-Матки неформальною, запротестував проти неї тим чином, що зложив провід нарад у руки заступника голови т. Лилика. Він вів Збір уже до самого кінця. (На нарадах Комісії-Матки було приявних 35 представників Відділів В. П. У. В.).

Директор т. Зелений, доповняючи друковане звідомлення, спинився довше над „Фондом посмертних допомог“. Покликаючися на голоси в дискусії на сторінках „Учительського Слова“, доказував цифрами й фактами необхідність деяких змін у правильнику, головню висоти виплат посмертних допомог та їх призначування. Пояснює також, що цілий запас посмертного фонду в сумі 52.036.79 зол. поміщений у новокупленій кам'яниці Товариства при вул. Якуба Стшеме, 11. — Виплати з допомогового фонду, головню безвідсоткові зворотні, мусів провід поменшити з огляду на зменшення датків на цей фонд та на правильний розвиток і діяльність „Учительської Каси“. — Правна порада справлялася зі своїми обов'язками; але загаль членів, бував, перецінює сили й значіння Товариства та живе часто за великими й неоправданими вимогами й надіями. Нерухомості організації оплачувалисяб, якщоби не теперішні комірняні закони. Хоча вміщування капіталів у нерухомостях є в нинішніх часах не дуже поплатне, то всеж таки найпевніше. — Товариство веде дуже ощадностеву політику; його вся адміністрація не перевищає 7—8% загального річного обороту.

VI. Звідомлення Контрольної Комісії. — Голова Контрольної Комісії т. Литвин Василь відчитав звідомлення з її річної діяльності й поставив внесення на ухвалу абсолюторії Надзірній Раді й Дирекції.

Це внесення ухвалив Загальний Збір одноголосно.¹⁾

¹⁾ З тактичних і технічних мотивів прийняв Загальний Збір цю ухвалу перед самим майже закінченням нарад. — Редакція.

Дискусія над Звідомленням Дирекції й Контрольної Комісії відбувалася спільно при кінці нарад Загального Збору.

(Перед дискусією зажадав т. Коваль ствердження комплексу Загального Збору. Голова Збору ствердив приєднання на нараді 39 делегатів Відділів В. П. У. В.).

В дискусії промовляли т. т. Зельський, Макогон, Гошовський, Стевчак, Парипа, Метельський і Мусій. На річезі завваги або на поставлені питання давали пояснення директори Зелений і Таранько.²⁾

VII. Прелімінар прибутків і видатків Товариства на 1933-ий рік та висота членської вкладки (з-окрема для надзвичайних членів).³⁾ — Доповідав фінансовий референт Головної Управи т. Коваль. Він предположив Загальному Зборові прелімінар у прибутках на 115.793.72 зол. і в видатках на 115.622.81 зол. із сподіваною надвишкою 170.91 зол. Доповідач побудував свій проєкт Прелімінаря на двох основах: 1) на 2100 звичайних членів Товариства та 2) на місячній членській вкладці в висоті 3.50 зол. Із прийняття проєкту доповідача без дискусії⁴⁾ й спротиву вийшли автоматично такі постанови Загального Збору в справі прибутків і видатків Товариства на 1933-ий рік:

1) Членська вкладка вносить місячно для кожного звичайного члена від 1 липня 1933 року по 3.50 зол.;⁵⁾

2) „Учительське Слово” виходитиме від 1 липня ц. р. як місячник ув об'ємі двох аркушів, або як двотижневик ув об'ємі одного аркуша друку;

3) „Шлях виховання й навчання” з додатком „Методика і шкільна практика” виходитиме даліше як тримісячник ув об'ємі 6 аркушів друку кожна книжка;

4) Виплати з „Фонду посмертних допомог” відбуватимуться у висоті 2.000 зол. управлінням особам;

5) Затримується дотеперішню висоту платень і ремунерацій членів Дирекції та канцелярійного персоналу;

²⁾ Дискусія над звідомленням Дирекції й Контрольної Комісії відбувалася вже пізнім вечором, десь так около 20-ої години.

³⁾ Проєкт прелімінаря оголосила Дирекція в ч. 6 „Учительського Слова” з ц. р. на стор. 136-йй.

⁴⁾ Через велике замішання, що запанувало підчас ранішніх нарад та забрало багато дорогого часу, доповідь про прелімінар відбулася десь так около 21 години вечора.

⁵⁾ Крім нормальної членської вкладки в висоті 3.50 зол., обов'язаний кожний член уплатити в місяці грудні 1 зол. до запасу посмертного фонду (§ 7 б правилника Ф. п. д.) і по 1 зол. на чинний посмертний фонд на кожний поклик Дирекції (§ 12 правилника Ф. п. д.), оголошений на сторінках „Учительського Слова”. — Редакція.

6) Товариство остає далі членом „Міжнародної Вчительської Федерації“ з річною членською вкладкою 31 американських доларів;

7) Дирекція далі поповнюватиме „Центральну Педагогічну Бібліотеку“ до висоти 600 зол. річно.

VIII. Вибір управних органів Товариства. — Перед проголошенням лист кандидатів на членів управних органів Товариства член Комісії-Матки т. Котович пропонував від її імені внесення на займенування дотеперішнього голови т. Стронського за його довголітні заслуги для Товариства доживотнім почесним президентом В. П. У. В. Це внесення прийняв Збір гучними оплесками без дискусії. Дотеперішній голова т. Стронський не прийняв цього вибору по тій причині, що статут Товариства не передбачує такої почеси й титулу. Свою резигнацію підтримав т. Стронський два рази, а голова Збору проголосив її учасникам наради також два рази.

На підставі внесення Комісії-Матки, проголошеного її головою т. Дутком, ввійшли в склад:

а) *Головної Управи* — Великанович Дмитро, Зелений Андрій, Котович Володимир, Лилик Іван, Литвин Василь, Лопата Павло, Петрів Денис, Стельмах Денис і Хоминська Олена — як члени, та Венгльовська Ольга, Домбровський Августин, Манько Василь і Сілецький Степан — як заступники;

б) *Головної Контрольної Комісії* — Вальчик Михайло, Коваль Генрик і Снилик Петро — як члени та Борщ Микола — як заступник;

в) *Головного Мирового Суду* — Білінський Іван, Герасимович Іван, Дутко Мирон, Молчко Андрій і Панейко Марія⁶⁾ — як члени та Литвин Степан і Семчишин Луць — як заступники.

IX. Реферати про:

а) зміну правильника „Фонду посмертних допомог“;

б) заснування „Учительської Бурси“;

в) заснування „Стипендійного Фонду“;

г) творення варстатів праці;

г) позашкільну працю народнього вчителства.⁷⁾

⁶⁾ Комісія-матка пропонувала на члена Головного Мирового Суду тов. Стронського. Колиж він відмовився два рази від цього уряду, вибрав Загальний Збір на його місце т. Панейко Марію. — Редакція.

⁷⁾ Всі реферати відчитали доповідачі безпосередньо по звітженні Дирекції й Контрольної Комісії в тому часі, коли радила Комісія-Матка. Дискусія відбувалася пізнім вечором тільки над рефератом „Про зміну правиль-

а) Реферат про зміну правильника „Фонду посмертних допомог”. — Доповідач від імени Головної Управи т. Стельмах Денис.

Промовець зясовував проекти змін обов'язуючого правильника „Фонду посмертних допомог” із 1928 року. В своїй доповіді покликався він на думки, висказані на засіданнях Надзірної Ради, оцінки та думки зі сходи́н Відділів Товариства, надіслані Головній Управі, та зайняв становище до проєктів, поміщених у статтях у чч. 2, 3, 4 і 5 „Учительського Слова” з 1933 року. Освітливши кожне питання під кутом особистих користей членів і Товариства, як фінансового осередку, заявився доповідач за збереженням дотеперішніх основних постанов правильника „Фонду посмертних допомог”. Потреба основної зміни правильника зайшлаби щойно тоді, якби члени не бажали вплачувати на посмертний фонд більше, як по 1 зол. у місяць, навіть підчас більшого числа випадків смерті, як 12 у рік. Покищо не чути голосів спротиву проти подвійно, навіть потрійно високих виплат, а також не заходить потреба таких помітно збільшених виплат; отже ніщо не нагальє вводити основні зміни. Натомість конечно треба скреслити деякі постанови, що впродовж 6-ти літ утратили свою актуальність та ухвалити деякі доповнення, яких домагається досвід та інтерес Товариства. Доповнення торкаються обмежень у висоті посмертної допомоги для членів, котрі по перерві в членстві наново вписуються в члени, а не хочуть або не можуть сплатити членських залежностей за час перерви в членстві й обмежень для членів, котрі не зараз по взисканні вчительської посади приступають у члени Товариства.

В дискусії забирали голос тт. Гошовський (2 рази з представленням окремого свого проєкту на висоту виплат посмертних допомог), Петрів, Мацюк, Герасимович, Борщ, Зайшлий, Пеліх, Стевчак, Макух, Зельський, Гайда, Пари́па, Макогон і Пеленський. По дискусії прийняв Загальний Збір внесення, з'ясовані доповідачем. (Змінений правильник „Фонду посмертних допомог” на підставі прийнятих ухвал буде в цілості поміщений у черговім числі „Учительського Слова”).

б) Реферат про заснування „Учительської Бурси” —

ника Фонду посмертних допомог”. Інших питань, порушених у дальших рефератах, промовці з браку часу, майже не торкалися. Коли питання зміни правильника „Фонду посмертних допомог” Збір розв'язав позитивно по думці висновків доповідача, то справи „Учительської Бурси”, „Стипендійного Фонду”, вартатів праці й позашкільної праці народнього вчителства належить уважати дальше дискусійними питаннями. — Редакція.

Доповідач від імени Головної Управи т. Білоус Іван. — Клич заснування „Учительської Бурси” такий давний, як і наша організація. Видвигали його основники В. П. У. В. навіть перед самим заснуванням нашого Товариства. Та впродовж 28 літ змінилися не до пізнання культурні й суспільні умовини в українського народу, змінилися основні умови праці й життя в наших членів. Тим чином мусів мінятися й клич учительської бурси під оглядом змісту й форми. Він повторювався на кожнорічних майже Загальних Зборах В. П. У. В. В останній раз у формі побажання до Головної Управи на минулорічному Загальному Зборі. Це побажання розглянула Головна Управа на своєму засіданні в квітні ц. р., визначила для нього окремого референта в особі т. Білоуса й доручила йому через поміщення свого реферату на сторінках „Учительського Слова” викликати дискусію серед загалу членів.⁸⁾ У цій дискусії появилися на сторінках нашого органу чотири голоси — т. т. Стронського, Яцкова, Борща й Мусяновича, а 14 Відділів В. П. У. В. прислали Головній Управі свої внесення на Загальний Збір. Із них один тільки Відділ зайняв прихильне й позитивне становище до проєкту референта Головної Управи т. Білоуса, п'ять висловилися негативно, а сім інших розійшлися в своїх поглядах по цьому питанні, але не виявили прихильного становища, не так до самої ідеї, як радше до проєкту референта Головної Управи. Тим чином, — заявив доповідач — справу заснування „Учительської Бурси (головно в Львові), треба вважати в цей момент недо зрілою, чи радше може вже перезрілою та передати її в руки нового проводу.

в) Реферат про заснування „Стипендійного Фонду”. — Доповідач від імени Головної Управи т. Лилик Іван. — Ідея заснування „Стипендійного Фонду” в Товаристві тішиться великою популярністю серед загалу наших членів уже від довгих літ. Колиж минулорічний Загальний Збір видвигнув її в формі спеціального внесення, переданого на розгляд Головної Управи, мусіла вона дочекатися якоїсь розв'язки. Головна Управа розглянула проєкт свого референта на квітневому засіданні цього року та доручила йому оголосити його на сторінках „Учительського Слова”.⁹⁾ В дискусії над тим проєктом появилися в нашому органі три голоси — т. т. Інтересованого Батька, Мусяновича й ще раз референта Лилика, а 15 Відділів В. П. У. В. прислали Головній Управі свої вне-

⁸⁾ Іван Білоус: „Учительська Бурса”. — „Учительське Слово”, Рік XXI, ч. 2, лютий, 1933. — Стор. 36—39.

⁹⁾ Іван Лилик: „Проект Стипендійного Фонду”. — „Учительське Слово”, Рік XXI, ч. 3, березень, 1933. — Стор. 54—55.

сення в тій справі на письмі. З них 10 поставилися прихильно до ідеї „Стипендійного Фонду”, заявляючися за поглядами Інтересованого Батька,¹⁰⁾ три заявили проти проєкту Головної Управи, а два розійшлися в своїх поглядах на це питання. Тим чином треба вважати, що питання заснування „Стипендійного Фонду” найшло симпатичний відгук у більшості членів, уже назріло й його належало передати новому проводові на дальше практичне обміркування.

г) Реферат про творення „варстатів праці”. — Доповідач т. Гірняк Омелян. — Історія самої ідеї „варстатів праці” та її розвитку znana загалові членів із „вступних завбав” Редакції „Учительського Слова” до першої статті на цю тему,¹¹⁾ та з особистих рефератів доповідача в деяких Відділах В. П. У. В. В тій справі появилoся на сторінках нашого органу сім (7) статей; чотири доповідача й проєктодавця в одній особі, одна анонімова (мабуть редакційна, бо без підпису), одна інж. д-ра Евгена Храпливого й одна т. Мацюка. Дивно вразило доповідача становище в тій справі проводу організації. В самих початках поставився він до неї прихильно, опісля змінив свій погляд та опинився майже в опозиції,¹²⁾ коли міркувати по статті „Пляни і дійсність” у ч. 5 „Учительського Слова” з травня ц. р. Зацікавилися „варстатами праці” й Відділи В. П. У. В., та 14 із них на зазив Дирекції прислали Головній Управі свої письменні внесення в тій справі на Загальний Збір. Із них п'ять висловили свою згоду на саму ідею варстатів праці, але поставилися критично до проєктів проєктодавця, чотирни зайняли до них виразне негатиwне становище, а п'ять розійшлися в своїх поглядах на це питання. Тим чином справу творення

¹⁰⁾ Інтересований Батько: „Засновувати нам чи активізувати Стипендійний Фонд”? — „Учительське Слово”, Рік XXI, ч. 4, квітень, 1933. — Ст. 72—74.

¹¹⁾ Омелян Гірняк: „За майбутнє наших дітей”. — „Учительське Слово”, Рік XX, ч. 2, лютень, 1933. — Стор. 39—40.

¹²⁾ Цей згоад т. проєктодавця й доповідача в цілій основі помилковий і неправдивий. Провід Товариства не займав ніде й ніколи негатиwного чи опозиційного становища до його проєктів. За те провід дав можливість різним авторам висловити свої погляди по цьому питанні на сторінках „Учительського Слова”. Невже провід міг відмовити гостинних сторінок свого органу відмінним поглядам від т. проєктодавця? Невже т. Гірняк мавби якенебудь моральне право домагатися чогось подібного від проводу Товариства?... В статті „Пляни і дійсність” устами Редакції висловив провід Товариства й свої погляди на це важливе питання!... Невже т. Гірняк може вимагати від проводу, щоби він не мав своїх поглядів на окремі організаційні питання, погляди навіть відмінні від проєктодавців і дискутантів? Щож це буби за провід, якщоб він не в силі був виробити собі власних поглядів на важні питання діяльності й розвитку організації?!!! — Редакція.

„варстатів праці” треба вважати покищо не виясненою, не актуальною, може й даліше дискусійною. В кожному разі можна передати її новій Головній Управі в формі побажання Загального Збору до дальшого обміркування.

г) Реферат про позашкільну працю народного вчителства — відпав через брак часу. Відпав також і Реферат про обов'язкові 1-о золотові ощадності членів В. П. У. В. в „Учительській Касі”. Цього останнього реферату не передбачувала програма нарад Загального Збору В. П. У. В. Мав його виголосити голова „Учительської Каси” т. Петрів на спеціальне прохання Загального Збору цієї встанови з дня 16 червня ц. р. Оскільки питання однозолотових обов'язкових ощадностей в „Учительській Касі” можна вважати позитивно розв'язаним на терені самої „Учительської Каси”, то питання позашкільної праці народного вчителства належить безумовно видвинути на сторінках наших видавництв, як дуже важну дискусійну тему.

Х. Внесення й запити. — До Президії Загального Збору вплинуло сім внесень членів на письмі. Президія передала їх новій Готовній Управі, як дезидерати. Крім того передала Президія Головній Управі й усі письменні внесення Відділів до Загального Збору, а саме: 15 внесень в справі реконструкції правильника „Фонду посмертних допомог”, 14 внесень в справі заснування „Учительської Бурси”, 15 внесень в справі заснування „Стипендійного Фонду”, 14 внесень в справі „варставіт праці” та 14 внесень в справі обов'язкових однозолотових ощадностей в „Учительській Касі”.

ЗВІДОМЛЕННЯ

з другого Звичайного Загального Збору „УЧИТЕЛЬСЬКОЇ КАСИ”,
ощадно-позичкової кооперативи українського народного вчителства
з обмеженою відповідальністю ві Львові,

що відбувся в п'ятницю, дня 16 червня 1933 року о годині 13-ій по півдні в доміви „Української Бесіди” ві Львові („Народній Дім”, вул. Рутовського, ч. 22) з таким порядком нарад:

1. Відкриття Збору й покликання секретаря;
2. Відчитання протоколу з останнього Загального Збору;
3. Звідомлення Дирекції й Надзірної Ради з діяльності: а) за час від 1 вересня 1931 року до 31 грудня 1932 року; б) за час від 1 січня до 31 березня 1933 року;
4. Відчитання Звідомлення „Ревізійного Союзу Українських Кооператив” у Львові з ревізії, переведеної в „Учительській Касі”;

5. Звідомлення Контрольної Комісії з перевірки діловодства, рахунків і білянсу за час від 1 вересня до 31 грудня 1932 року;

6. Внесення Надзірної Ради на розділ чистого зиску;

7. Вибір трьох членів Надзірної Ради на місце вильосованих (§ 26 статуту) та двох заступників;

8. Внесення Надзірної Ради на: а) Заступлення Загальних Зборів Зборами Представників (§ 35 статуту), б) Назначення границі найвищого кредиту, який може бути признаний одному членові (§ 34 статуту);

9. Внесення членів, предложені на письмі Президії Загального Збору.

1. Збір відкрив о годині 17-й голова Надзірної Ради т. Петрів Денис. — На вступі ствердив, що, згідно з обов'язуючими законами й приписами статуту, оголошення про Загальний Збір „Учительської Каси” було поміщене своєчасно на сторінках „Господарсько-Кооперативного Часопису” та „Учительського Слова”, а саме — це оголошення знаходиться в додатку до ч. 20-го „Господарсько-Кооперативного Часопису” з дня 14 травня 1933 року та в чч. 5—6 „Учительського Слова” з травня й червня 1933 року. Річне звідомлення з рахунків і білянс були вилонжені до перегляду членів у домівці „Учительської Каси” (вул. Якуба Стшеме 11) від дня 1 червня 1933 року, кожного дня від години 9—12 перед півднем (§ 42 статуту). Крім того це Звідомлення й білянс розіслано членам два рази з „Учительським Словом” чч. 5—6 з травня й червня ц. р.

В хвилі відкриття Загального Збору ствердив секретар приявність на нараді 153 членів, отже число, що відповідає вимозі статуту (§ 32, $\frac{1}{10}$ часть загалу звичайних членів) про правосильність збору.

Голова звернувся до приявних членів із таким привітанням: Світлий Зборє!

Відкриваючи другий Звичайний Загальний Збір „Учительської Каси”, стверджую прилюдно, що ми можемо бути вдоволені й горді з першої півтора річної діяльності цієї наймолодшої нашої організаційної клітини. Вживаючи слова „організаційна клітина”, хочу тим підкреслити, що „Учительська Каса” не тільки з успіхом сповняла свої статутіві завдання, але й доповнювала та зміцнювала нашу професійну організацію, наше матірне товариство „Взаїмну Поміч Українського Вчителства”, відтяжуючи її поважно в діяльній допомоговій акції. Вона посередно розбуджувала та зміцнювала в членів їх професійну й національну свідомість і тим чином сповняла немаловажну суспільну функцію. Причинилася вона до невеличкого поширення бази економічних досягнень українського народу, до деякої концентрації нашого, хоча незначного, національного капіталу. Підстава праці й існування „Учительської Каси” тверда тим, що вона орудує виключно власним капіталом та не має потреби сягати по чужий, банковий капітал. Але в цьому саме є й деяка слаба її сторінка. Цей власний капітал „Учитель-

ської Каси", що виріс із уділових та щадничих вкладок членів, за малий ще, щоби міг задовольнити найскромніші кредитові потреби всіх членів.

До тогож у нас виринає тепер нова потреба — поширення кредитової бази! До нині видавала „Учительська Каса" тільки невеликі (300 золотові на одного члена) консумційні позички! Правду кажучи, такі позички, хоча хвилює ратують людину в скрутних обставинах, у своєму логічному й сумаричному закінченні ослаблюють індивідуальне й збірне господарство членів. Дотеперішні консумційні позички ми мусимо поширити й доповнити інвестиційними позичками, але знов таки на твердих підставах власного внутрішнього капіталу, з поминенням яких-небудь банкових операцій! Це може статися тільки шляхом відновлення й виконання ухвали Загального Збору В. П. У. В. з 1936-го року про обов'язок виплачування місячних одностолотих ощадностей до „Учительської Каси". Є це чергова наша організаційна вимога, від якої ми не можемо й не повинні відмовитися!

В надії, що Світлий Збір зрозуміє цей наказ хвилі та дасть вислів цьому розумінню сьогодні в конкретній ухвалі, я відкриваю цей Збір та бажаю всім Вп. Членам найкращого успіху в нарадах.

На секретаря Загального Збору „Учительської Каси" попросив голова Т. Юцишина Івана.

2. Відчитання протоколу з останнього Загального Збору. — Згідно з внесенням т. Коваля Загальний Збір одностолотною ухвалою звільнив секретаря від відчитування протоколу зі Звичайного Загального Збору „Учительської Каси" з дня 22 грудня 1930 року та з Надзвичайного Збору, з дня 26 грудня 1931 року.

3. Звідомлення Дирекції й Надзірної Ради з діяльності: а) за час від 1-го вересня 1931 до 31 грудня 1932 року; б) за час від 1 січня до 31 березня 1933. — Через те, що Звідомлення Дирекції в першій своїй частині було оголошене два рази на сторінках „Учительського Слова" (ч. 5—6 з травня й червня ц. р.), друге раз (ч. 6 із червня 1933), а крім того роздано його членам у готовій відбитці, начальний директор „Учительської Каси" т. Мороз Микола обмежився тільки до необхідних пояснень. — „Учительська Каса розвивається на здорових підставах і добуває собі щораз більше довіря в загалу організованого українського народного вчителства. Не згадуючи про таке відрядне й здорове з'явище, що вона орудує виключно власним унутрішнім капіталом, треба вказати на факт постійного прибутку членів,*) на поважну суму членських уділів (15.145.60 зол. із днем 31 березня 1933) та на гарний приплив ощадностей (21.600.02 зол. у дні 31 березня 1933). Словняє вона успішно назначені її статутів завдан-

*) В хвилі, коли пишемо це звідомлення, є вже в „Учительській Касі" 1554 дійсних членів, отже таких, що зложили по одному повному членському уділові й підписали „Заяви приступлення" в члени „Учительської Каси". —

ня. За 1½ року (від 1 вересня 1931 до 31 березня 1933) видала „Учительська Каса” 292 позичок на суму 78.774.85 зол. По день 31 березня 1933 було сплачених у цілості 53 позичок на суму 29.526.35 зол. та остало ще несплачених 239 позичок на квоту 49.248.50 зол. Коли зважимо обставину, що деякі члени користали й два рази з кредиту, то переконаємося, що майже п'ята часть (19%) членів обезпечувалася позичками в своїй кооперативі „Учительській Касі”. Треба також підкреслити відрадну появу, що й члени вив'язуються солідно й чесно зі своїх з'обов'язань перед „Учительською Касою”. На 292 позичок нема фактично ні одної загроженої позички; був тільки один випадок запротестування вексля й тому членові „Учительська Каса” обложила кондиктом його платню від 1 травня 1933. — Дирекція поширає вповні погляд т. голови, що для поширення діяльності „Учительської Каси” треба довести до обов'язковости виплачування місячних однозолотових оцданостей. Це дало би встанові свій власний капітал та зміцнювало би членів матеріально.

4. Відчитання Звідомлення „Ревізійного Союзу Українських Кооператив” у Львові з ревізії, переведеної в „Учительській Касі”. — Це звідомлення відчитав секретар Загального Збору т. Юцишин. — РСУК перевів ревізію в „Учительській Касі” в днях 12, 17 й 20 грудня 1932 року, та, ствердивши документально й протоколярно правильний розвиток кооперативи, доказом чого є те, що кооператива орудує виключно власними фондами й вкладками своїх членів, дав Надзірній Раді й Дирекції відповідні письмєнні доручення, що передбачують дальший нормальний розріст „Учительської Каси”.

5. Звідомлення Контрольної Комісії з перевірки діловодства, рахунків і білянсу за час від 1 вересня 1931 до 31 грудня 1932 року. — В склад Контрольної Комісії від Надзірної Ради (§ 28, 7 статуту) входили тт. голова Петрів Денис, Стельмах Денис і Юцишин Іван. Комісія переводила перевірку книго-й касоведення в „Учительській Касі” два рази — 24 травня 1932 й 26 грудня 1932 року. Висліди контролі покрилися вповні з вислідами ревізії РСУК-а. На підставі протоколу з 26 грудня запропонувала Комісія Загальному Зборові ухвалити уступаючій Надзірній Раді й Дирекції абсолюторію з діяльності в минулому році.

В дискусії над Звідомленням Дирекції й Надзірної Ради з діяльності в минулому році та Звідомленням РСУК-а й Контрольної Комісії промовляли тт. Паньків, Винницький, Микитюк і Тильчак. На поставлені в дискусії запити давав пояснення директор т. Мороз Микола.

По скінченій дискусії ухвалив Загальний Збір одноголосно на внесення Контрольної Комісії абсолюторію уступаючій Дирекції й Надзірній Раді за її діяльність у минулому адміністраційному році.

6. Внесення Надзірної Ради на розділ чистого зиску. — Доповідач від імени Надзірної Ради т. Стельмах. — Над-

зірна Рада в особі свого доповідача виступила з таким внесенням на розділ чистого зиску в 1932 році в сумі 2508.53 зол.:

- 1) 10% = 250.85 зол. на резервовий фонд;
- 2) 12% = 300.00 зол. на спеціальну резерву страт;
- 3) 475.00 зол. на дивіденду з дорухуванням до уділів;
- 4) 850.00 зол. на ремунерації Дирекції й урядовцям;
- 5) останок 632.68 зол. віддати до диспозиції Надзірній Раді на добродійні ціллі, в частині на поповнення інвентаря „Учительської Каси”, а евентуальний останок відвести до резервового фонду.

В дискусії над тим внесенням Надзірної Ради промовляли тт. Винницький, Паньків, Коваль (2 рази), Микитюк, Метельський, Борщ, Зелений, Гелета, Рачинський (2 рази), Стевчак, Коссар, Герасимович і Василишин.

По скінченій дискусії прийняв Загальний Збір у тій справі таку одноголосну ухвалу: 1) Загальний Збір не ухвалює внесення Надзірної Ради на призначення 5% від уділів на дивіденду від уділів; натомість ухвалює долучити пропоновану на цю ціль Надзірною Радою квоту до резервового фонду. 2) Загальний Збір ухвалює розділити чистий зиск із 1932 року в сумі 2508.53 зол. у такий спосіб: а) 1025.85 зол. призначається до запасного фонду; б) 850 зол. в розпорядження Надзірної Ради на ремунерації Дирекції й урядовців; в) 632.68 зол. призначає Загальний Збір до розділу в частині на добродійні ціллі, в частині на поповнення інвентаря „Учительської Каси”, а останок також до запасного фонду й уповажнює Надзірну Раду перевести розподіл цієї суми згідно зі змістом цієї ухвали.

7. Вибір трьох членів Надзірної Ради на місце виблосованих (§ 26 статуту) та двох заступників. — На внесення т. Зельського Загальний Збір вибрав до Надзірної Ради виблосованих т. т. Петрова Дениса, Повха Івана й Тогана Івана на членів, а т. т. Посацького Льва, Михалевського Євгена й Василишина Івана на заступників. Отже в склад нової Надзірної Ради з вибору входять т. т.: Мусій Теодор, Домбровський Августин, Петрів Денис Повх Іван, Тоган Іван і Юцишин Іван — як члени та Василишин Іван, Михаловський Євген і Посацький Лев — як заступники.

8. Внесення Надзірної Ради на: а) Заступлення Загальних Зборів Зборами Представників (§ 35 статуту), б) Назначення границі найвищого кредиту, який може бути признаний одному членові (§ 34 статуту). — Доповідач від Надзірної Ради т. Повх Іван. — а) Згідно з постановою § 35 статуту, 1 уст., коли число звичайних членів кооперативи перейде 500, Загальний Збір членів окремою ухвалою може постановити, що Загальний Збір членів може бути заступлений збором представників, вибраних із членів кооперативи. Нині вже в „Учительській Касі” є поверх 1500 членів. Згідно з вимогою § 32 статуту до важности ухвал треба на зборі бодай $\frac{1}{10}$ частини всіх членів, отже нині вже поверх 150 членів. Заходить оправдане побоювання, що при дальшому збільшен-

ванні членів на Загальних Зборах постійно може бракувати потрібної статуткової повноти (комплету). Щоби це оминати, Надзінра Рада поставила внесення на займенування представників із голов Відділів В. П. У. В. та подала готовий список кандидатів на представників із дотеперішніх голов і секретарів Відділів В. П. У. В., що є рівночасно членами „Учительської Каси”. Коли взяти під увагу постанову § 29, уст. 2 статуту В. П. У. В., що голови й секретарі Відділів В. П. У. В. з уряду беруть участь у Загальних Зборах свого Товариства, то можна сподіватися, що при рівночасному скликуванні зборів обох установ (В. П. У. В. й „Учительської Каси”), збори представників моглиби з успіхом заступати вже в найближчому майбутньому Загальні Збори членів.

В дискусії над тим внесенням Надзінної Ради промовляли т. т.: Коваль, Посацький, Василишин, Паньків, Іванець, Гута, Коссар, Мацюк, Герасимович, Мороз, Тоган, Михаловський, Бучацький і Стельмах. Через те, що не вдалося осягнути в дискусії однозгідність погляду на це питання, перейшло одноголосно внесення т. Стельмаха про відложення справи представників до чергового Загального Збору, та додаткове його внесення такого змісту: „В справі інституції представників — по всебічній дискусії — ухвалено поки що її не вводити. Натомість доручено Надзінній Раді перевірити правну можливість зміни § 32 статуту про вимагане найвище число учасників Загального Збору, потрібне до правосильности Загальних Зборів і в потребі прийти перед Загальний Збір із внесенням на зміну цього параграфу статуту в напрямі зменшення числа членів, вимаганих до правосильности ухвал”.

б) Згідно з ухвалою останнього Загального Збору й відносних постанов Надзінної Ради може Дирекція „Учительської Каси” видавати окремим членам позички найвище до 300 зол. У практиці показалося це не вигідним, особливо в тих випадках, коли членові потрібна була вища над 300 зол., консумційна позичка. Бажано булоб уповажнити Надзінну Раду й Дирекцію до видавання вищих позичок над 300 зол. Але це залежить від стану оборотових капіталів, а вони спираються в нас на обмеженому власному капіталі з членських уділів і щадничих вкладок. Доповідач поставив від себе внесення на ухвалу висоти позички одному членові до 600 зол.

В дискусії над тим внесенням промовляли т. т.: Зельський, Герасимович, Метельський, Василишин, Бучацький і Петрицький.

Окремо в цій справі промовляв голова т. Петрів, обговорюючи обширно питання обов’язкового складання всіми членами однозолотевих місячних ощадностей ув „Учительській Касі”. Покликаючися на голоси в дискусії на сторінках „Учительського Слова” в тій справі та на ухвали Відділів В. П. У. В., які в своїй більшості поставилися позитивно до ощадностевої ідеї, заохочував приввних до винесення ухвали про обов’язок для кожного члена виплачувати що місячно до „Учительської Каси” по 1 зол. на ощадність.

По скінченій дискусії Загальний Збір ухвалив одноголосно:
а) Уповажнюється Надзінну Раду й Дирекцію до видавання одному

членові позички в висоті до 500 зол.; колижби вдалося зреалізувати ідею обов'язкової ощадності в „Учительській Касі” для кожного члена, тоді матиме Надзвірна Рада право піднести цю ставку до 1000 зол. на одного члена; б) Взивається всіх членів „Учительської Каси” до обов'язкового складання 1-о золотих місячних ощадностей ув „Учительській Касі”, по думці ухвали з 1930 року; в) Загальний Збір прохає голову т. Петрова зреферувати цю справу на завтрішньому Загальному Зборі В. П. У. В. й довести до повторення цієї ухвали на терені матірнього товариства.

9. Внесення членів, предложені на письмі голові Загального Збору. — Внесення а) т. Герасимовича в справі ощадностей членів і б) т. Мацюка в справі засвідчувань зголошень на позички передав Загальний Збір Надзвірній Раді, як дезидерати на розгляд та евентуальне полагодження.

ДИСКУСІЙНИЙ КУТОК ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНІ СПРАВИ.

ПО ЗАГАЛЬНОМУ ЗБОРІ В. П. У. В.

Цьогорічний Загальний Збір нашого Товариства мав зовсім інший характер, як колинебудь досі. Він відбувався на основі нового статуту та мав бути підготований Відділами.

На жаль, ця підготовка, як виявила дискусія, не опиралася на зацікавленні Товариством і його розбудові, бо яких 8 годин стояла під кличем лише персональних інтересів.

Що так було, хай засвідчить факт, що від год. 9.30 до год. 13-ої засипано голову Збору кількадесятьма формальними запитами. Крик, хаос та розгорячування робили вражіння, що ми не находимося на нарадах зрівноважених людей-педагогів, — але на якімсь вічі, де зустрінулися що найменше фашисти з комуністами, — або на вічі, де вирішується доля далеко противних собі посольських кандидатів.

Тим разом ми страшенно забулися!!! Бо вкінці, вдармося в груди, та поспитаймо себе, чи й кому була потрібна ця гризня?!... Подав тов. Стронський готові картки! Чи зробив щось такого дуже злого? — Зовсім ні! Бо колиби було навіть прийнято голосування картками, то чи нас, учасників Збору, ці картки до чогонебудь зобов'язували?! — Таж ми мали право на картках довільно скреслювати всі імена й ставляти, які самі хотіли!

А друга справа, — вибір Комісії-Матки!!!!... Чи аж такою гострою формою треба було поборювати різні проекти?! Є фактом, що всюди Комісія-Матка складається від 5—9 людей, яких вибирає більшість. Ми прийняли демократичний принцип, отже рішає в нас більшість!

Чи нам було треба аж такої голосної форми, боятися рішення більшої — і змарнувати близько 2 години знов на формальні справи над числом Комісії-Матки?! Не сталося нічого надзвичайно корисного, що Комісія-Матка складалася з відпоручників усіх Відділів, — не булоби нічого злого, якби вона була складалася з 7 чи 9 людей і вони запропонували нам членів Головної Управи. А врешті, якась пристрасна боротьба за особи до Головної Управи? — чи це раціональне?

Стою на цьому становищі, що кожний член Товариства має право бути вибраним до Головної Управи, та кожний буде добрий, як за ним заявиться більшість і ця більшість подиктує вибраним членам свою волю, оперту на статуті! Дальших прикладів не наводжу, — а тільки стверджую, що зробили ми помилку, яка більше не сміє в нас повторитися!

Наші виступи бачили кореспонденти української преси — та гості; — в нашій нараді вслухувався загал українського вчительства в краю. Цей хід

нарад позбавив нас можливості обговорити справи, зв'язані з розбудовою Т-ва і знов відсунув нас на один рік взад.

Нові члени Головної Управи мають перед собою велике завдання хоча в частині доповнити те, що занедбав Загальний Збір, а передовсім заспокоїти резбурхані й затривожені уми наших членів. Наша преса вже заговорила на своїх сторінках про цей Збір і то при допомозі пера таки наших товаришів.

Це більше не може бути й тому я, підписуючись, смію явно подати свої спостереження там, де це належить, ц. є. в нашому органі.

А роблю це з найбільшою щирістю, — маючи на серці не тільки добро Товариства, але й пам'ятаючи про „добре ім'я" цілого загалу українського вчительства.

Дмитро Великанович.

ГОЛОСИ КРАЄВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ ПРО ОСТАННІЙ ЗАГАЛЬНИЙ ЗБІР В. П. У. В.

„Діло“, Ч. 157 з 20 червня 1933. — В суботу 17 ц. м. відбувся в салі „Української Бесіди“ у Львові Звичайний Загальний Збір „Взаємної Помочі Українського Вчительства“, попереджений поминальним борослуженням ув Успенській Церкві за померших членів Товариства. Збір відкрив дир. Стронський та привитав зібраних і подав денний порядок. Потім ішли звідомлення з діяльності, дискусія й вибір нових органів Товариства. Всіх учасників на Зборі було до 300. Докладніше про цей збір ув одному з чергових чисел.

„Діло“, Ч. 158, з 21. червня 1933. — Цьогорічний Збір учительської станової організації, що відбувся в суботу 17 червня ц. р., був образом безладдя й хаосу. На той Збір з'їхалося велике число членів (300 осіб), які не в силі були поміститися в маленькій салі „Української Бесіди“. Провід Товариства рахував, видно, на малу фреквенцію членів на цей Збір, коли замовив таку малу салю, бо по новому статуті мали вони бути обіслані лиш делегатами Відділів В. П. У. В., які виключно мали право голосування.

Збір відкрив о год. 9.30 голова організації п. Іван Стронський. Відчитування стенографічного протоколу тривало 2 години, що було зовсім непотрібне, бо висталоб було відчитати лиш резолюції, ухвалені минулорічним Загальним Збором (цих резолюцій, мимоходом кажучи, у протоколі не було, бо Президія Збору завчасу не приготувала всього як слід). Замішання й хаос повстали при 4-ій точці порядку дня, а саме при виборі Скрутаційної Комісії чи Комісії-Матки. Предсідник Збору запропонував Зборові голосувати картками і велів роздати привиямн друковані карточки, на яких був поданий поіменний склад уступаючої Управи Товариства та список тих осіб, які булиб бажані до нової Управи. Заявився проти вибору Комісії-Матки (так, як це досі бувало). Тут варто подати, що кожного року на Загальному Зборі цього Товариства Комісія-Матка складалася з 1 делегата від кожного Відділу; а що Відділів мало Товариство 49, то ця Комісія складалася з 49 членів. Це аномалія й дивогляд, якого в ніякій нашій інституції нема.

Предложення предсідника викликало велике негодування та оклики спротиву серед зібраних. Дискусія над тим предложенням тривала майже півтора години й закінчилася постановою більшістю, щоби знову покликати Комісію-Матку, зложену з делегатів поодиноких Відділів. Така Комісія в складі 33 осіб пішла в годині 3-ій пополудні на наради. Тут знову зайшов інцидент, який дав свідцтво недисциплінованости Комісії-Матки. Коли провідник Збору велів вибраній Провірній Комісії, зложеній із 3-ох найповажніших членів Товариства, перевірити мандат Комісії-Матки, голова тоїж Комісії випросив Перевірну Комісію за двері.

Це дало притоку до того, що провідник Збору, п. Іван Стронський зложив провід Збору у руки заступника голови Товариства т. Івана Лилика, який уміло й енергійно вів дальше Збір, аж до кінця. Одначе делегати й члени на салі були такі втомлені цим балаганом, що витворився в дискусії над вибором Комісії-Матки, що громадно виходили на перекуску до буфету, так, що 5 точка порядку дня — „Звідомлення Дирекції з діяльності за минулий

діловий рік", відбулася відтак уже без дискусії над цими звітами, яка відбулася щойно в годині 18-й вечером, а забирало в ній голос ледви кілька осіб. А це шкода дуже велика, що така важна справа, як звіт із діяльності Товариства, яке орудує великими фондами, так мало якось цікавить членів. Це свідчить наглядно, що й делегати і члени Товариства приїхали на той Збір зовсім непоінформовані, ані достаточного непідготовані, бо на Загальному Зборі кожної нашої установи найбільше уваги звертається на діяльність Управи та на спосіб орудування фінансами й майном тоїж установи. А тут цього всього не було.

Таксамо й точку 7-му порядку дня („Прелімінар прибутків і видатків Товариства на 1933 рік“), перенесено на сам кінець, так що фінансовий референт Товариства п. Генрих Коваль відчитав його о год. 8.30 вечором майже при порожній салі, бо багато потомлених членів і делегатів розіхалося вже домів, не дожидajući кінця Збору.

По звіті з діяльності за минулий рік, що його складали п. п. Михайло Таранько й Зелений Андрій, не отвирано дискусії, але відложено її аж по точці 9-й порядку дня, а саме по виголошенні 5 рефератів про: 1) зміну правилника „Фонду посмертних допомог“, 2) заснування „Учительської Бурси“, 3) заснування „Стипендійного Фонду“, 4) творення варстатів праці, 5) поза-шкільну працю народнього вчителства.

В часі виголошування цих рефератів прийшла до слова Комісія-Матка, яка подала Зборові до затвердження запропонованих кандидатів на членів до Головної Управи (9 осіб та 4 їх заступників), 3 членів Головної Контрольної Комісії та 1 заступника, та 5 членів Головного Мирового Суду і 2 заступників. До Головної Управи вибрано 4 членів з попередньої, уступившої Управи (Лилик, Великанович, Петрів і Зелений), а решту (5 членів) нових, ще не відомих ширшому загалові. Усунено з проводу довголітнього голову Товариства, почесного члена та основника цієї організації, п. Івана Стронського — і то в дуже несмачний спосіб, — імекуючи його „почесним президентом“ по віки вічні... Збір, не зрозумівши цього „тріку“ Комісії-Матки, прийняв це рішення довготривалими оплесками... Це був також доказ, що і делегати і члени, приявні на Зборі, були зовсім не підготовані та не визнавалися, кого требаби з проводу організації усунути, а кого надаліше залишити. Таксамо поминено при виборі нової Управи таку популярну серед широкого загалу на терені Львова та в цілому краю людину, як Михайла Таранька. Чи ново-вибрана Головна Управа відповість як слід своєму важкому завданню, покаже будучність.

По млявій дискусії над 5-ма рефератами, та звідомленнями дирекційними відчитано в годині 8.30 внесення Контрольної Комісії, на ухвалення абсолюторії уступаючій Управі, що було „одноголосно“ прийняте кількома приявними ще на салі делегатами й гостями.

Остання точка порядку дня: „Внески й запити“ пройшла зовсім безгемонно, бо нікого це вже не цікавило, хоча покликана Президією Збору комісія внесень і резолюцій мала цілу низку внесень і резолюцій (надісланих від різних Відділів у приписаному речинці на письмі на руки Управи Товариства) до відчитання й передискутовання та прийняття їх Загальним Збором. Усе те відпало.

Як нас поінформовано, новим головою Товариства вибрано п. Івана Лилика, людину дуже енергійну та широко віддану справам організації, яка дає повну гарантію, що поведе Товариство, як слід. Але на жаль, новий голова є позамісцевий і живе аж у Надвірній, тому не матиме змоги бути в постійнім контакті з Дирекцією Товариства та не зможе держати безпосередньо руки на сильно пульсуючій живчику організації, яка існує вже 28 літ і так гарно розвинулася.

„Діло“, Ч. 161 з 24. червня 1933. — У звіті „Діла“ з Загального Збору „Взаїмної Помочі Українського Вчителства“ подано прізвища членів, які ввійшли до проводу та критичні замітки.

Щоби не дати підстави людям злої волі до невмісної інтерпретації наведеного звіту, подаємо до нього такі доповнення.

Наш звітодавець дещо неточно подав нам назвища вибраних членів до Управи, бо до Надзірної Ради ввійшло 5 бувших членів старої Ради, 1 член бувшої Контрольної Комісії і тільки 3-ох нових людей.

Треба ствердити, що всі вибрані члени знані як люди, — що працюють у громадському житті й дають запоруку, що добро організації будуть мати на оці не менше від усіх попередніх членів Управи. Нам відомо також, що й п. редактор Таранько не відсунений від праці в Товаристві, бо зараз поїхав до ведення „Учительської Оселі“ в Ворохті, а коли верне, сповнітиме майже в цілості давні функції, як відпоручник Надзірної Ради.

Таксамо ухвалення абсолюторії не відбулося голосами кількох членів і гостей, як це подав дописувач, але навпаки, по ствердженні повного комплекту — сталося це голосами уповноважених делегатів, так як цього вимагає статут.

Щодо вибору голови, то нам відомо, що вибраний був пос. Великанович, який із причин від себе незалежних, вибору прийняти не міг і тоді вибрано п. Лилика.

Не сумніваємося, що нововибраний голова, що є старим і відомим громадянином, виконає вповні вложене на нього завдання.

„Новий Час“, Ч. 137 з 23 червня 1933. — Дня 17 червня 1933, відбувся Загальний Збір Товариства „Взаїмна Поміч Українського Вчительства“, що затягнувся до пізної ночі. Збір мав досить бурхливий характер. Дуже некорисно ділала теж на прихвиль горяч, що панувала на невеликій салі „Української Бесіди“, в якій зібралося поважне число членів, що сягало 300 осіб.

Збір відкрив голова організації дир. Стронський. Другою точкою Збору було відчитання протоколу з минулорічного Загального Збору, що тривало майже 2 години.

Більше оживлення повстало шойно при 4-й точці порядку дня, а саме при виборі Комісії-Матки. Предсідник Збору запропонував Зборові, щоби голосувати картками, на яких поданий поіменний склад уступаючої Управи Т-ва та список пропонованих кандидатів до нової Управи.

Пропозиція предсідника зустрінулася однак з великим спротивом вібраних. Згодом розвинулася над тим пропозиціям широка дискусія, у висліді якої покликано до Комісії-Матки 33 осіб, зложених із делегатів поодиноких Відділів, так як це водилося попередніми роками. Підчас нарад Комісії-Матки зайшов прикрий інцидент. Коли провідник Збору велів вибраній Провірній Комісії перевірити мандати членів Комісії-Матки, голова тоїж Комісії випросив Провірну Комісію за двері. Вислід інциденту був такий, що провідник Збору дир. Стронський передав провід Збору в руки п. Івана Лилика, який провів Збором аж до кінця.

Чергові точки порядку дня відбувалися при малій присутності членів на салі, бо більшість із них була перетомлена горячею, що панувала на салі, а ще більше безладдям, яке витворилося в наслідок згаданого інциденту. П'ята точка — звідомлення Дирекції з діяльності за минулий діловий рік та дискусія над нею затягнулася до пізної у вечір.

ЛЮДЯМ ДОБРОЇ ВОЛІ.

В 5-ому ч. „Учительського Слова“ за 1933 рік була поміщена моя стаття „Від слів до чинів“, що мала на меті заохотити загал членів, що працюють поза межами Східної Галичини, до інтенсивної „вербункової“ праці серед незорганізованого вчительства, аби в той спосіб приєднати до Товариства В. П. У. В. можливо якнайбільше число нових членів та досягнути їх правне заступництво в установах цього Товариства.

Я привик говорити простими словами й аргументувати чесно й щиро. Безсторонний читач не причіпляється до форми й не аналізує поодиноких,

нераз відірваних, слів та речень. Він схоплює зміст у загальному й тільки про нього говорить.

На жаль, дехто з Товаришів, а саме з тих, що їх я назвав „одиначками доброї волі“, в розмовах та переписці зі мною й поміж собою, признаючи в основі добру волю моєї статті, добачують у ній каміння, що ним я кинув — мовляв — у їх бік. Добачують — й атакують мене так гостро, що я й не знаю, чи на це собі заслужив.

Передусім, я в статті признався, що належав до тих, які виступали від імені „заточенців“ та що „мое становище й тепер не змінилося“, що „всі наші постулати мають бути виповнені“. Ясно, що „каміння“ — оскільки воно є — кидаю я і в свій власний бік! Але деж те каміння?!... Що „ми промовляли тільки від себе“ й „виступали з далекойдучими домаганнями — незнатъ для кого!“ Алеж так, бо поодинокі члени ніколи не є правними представниками неіснуючого правного гурту; — вони можуть заступати тільки себе. Вони можуть доривочно на зборах порозумітися, так як це між членами все буває, але вони таки правної одиниці не становлять! І ці Товариші, що доглянули „каміння“, повинні радше притакнути мені, ніж хвилюватися. Таж ми всі чули своє невідгідне положення й тому атакували Головну Управу, щоби чим скорше подбала про зміну статуту! Я її все про це нагадував, та „конюнктура була невідповідна!“ Тому в мене повне признання для тих товаришів, що ввійшовши до Надзірної Ради, не давали їй спокою, аж поки вона не постаралася про новий статут. Але мушу водночас зазначити, що Надзирна Рада статутівій справи ніколи свідомо не занедбувала.

Я з повною пошаною відношуся до всіх т. т. „заточенців“ за те, що вони на кожних зборах відсвіжували нашу справу й зову їх „ветеранами“ нашого Товариства. Я певний був, що моя стаття саме їх утішить, що вони повторять заклик: „Не дрімаймо, але творім правні гурти, бо ми цього все бажали“. Так, я знаю, що вони цього бажали! А тимчасом — „каміння!“ На кого й де? Таж я був певний, що Ви, Товариші, саме Ви, мою статтю без застереження підпишете, бо Ви хочете тільки того, що й я, що й Головна Управа!

Якщож може в самій формі Ви добачили якесь каміння, то це Ваша помилка. Я не бачу, а на всякий випадок не бачу його саме проти Вас, чи там проти нас, бо я все був із Вами.

Коли я при слові, то хай мені буде вільно звернути увагу ще на одну справу. Вона торкається мене особисто, але має такий загальний характер, що заслуговує на прилюдне обговорення.

Належу до людей, що критично дивляться на потягнення організації та її проводу й люблю прилюдно вказати на те, що мені видається помилкою. Але разом із тим мені приємно підкреслити добачені й гарні сторінки. До проводу я належав тільки дуже коротко й саме тоді я „не панькався“ з ним. Колиж відійшов, стараюся, як умію, співпрацювати в ім'я розвитку Товариства й у тому дусі дещо пишу, чи говорю часто й під прибраним прізвиськом. Моя, значить, засада — критикуй роботу, коли ти сам у ній стремиш, коли за неї ти сам співвідповідаєш. Якщож ти з боку, будь виrozumілий; зате не забудь, що провід спирається на тисячах таких, як ти й тому працую, вноси свою цеглину. Коли ти за гостро колись щось сказав, старайся опісля це злагіднити, бо тим ти доказуєш, що не тільки других, але й себе вмієш критикувати.

Не потураю собі й не самохваляюся, але здається мені, що так, як оце я сказав, повинні поступати всі люди доброї волі й ті, що шанують організацію, до якої належать.

Інакше роблять люди другого типу. Коли сидять у проводі (говорю загально та й у віднесенні до всяких організацій) тоді — як жартом про них кажуть — акліматизуються на цій лінії. Літати можуть бути „спокійними“ членами проводу. Колиж по літах вийдуть із нього, безпощадно його критикують, так далеко, що не спиняються перед захитанням самих основ своєї організації. Про якесь злагіднення своїх виступів і не думають; працювати

„в таких — як кажуть — умовинах“ їм ані не сниться. Свое „непохитне“ становище називають характерністю — інших зовуть безхарактерними.

Котрий із цих типів кращий, хай усі судять?!... Я здавен-давня люблю тип перший. Люди другого типу не можуть зрозуміти людей першого.

Тим-то й про мене говорить дехто, що не розуміє моєї поведінки. Але є й такі — їх не багато — що підозрівають, ніби така людина „навертається“ по виході з проводу тому, щоби назад до нього дістатися. Це нелогічне думання, бо провід своїх членів не назначає, а вибірає їх загал, часто саме за те, що провід гаряче критикують.

Ні, не тому співпрацюю з проводом і відважуюся осудити кого слід, щоби „повернути до нього“... Я. Мацюк.

КУТОК ПРАВНОЇ ПОРАДИ Й ОБОРОНИ.

Що треба знати про новий закон про зібрання? — В Польщі обов'язує новий закон про збори й зібрання, оголошений у Дн. З. Р. П. Ч. 48 з дня 7 червня 1932 року. На основі цього закону збори діляться на публічні й не-публічні; публічні збори діляться на зібрання в домівках і зібрання під голим небом; публічні маніфестації і походи вважає закон за публічні збори під голим небом.

Неприлюдні зібрання. — Неприлюдне зібрання є тоді, коли зійдуться в домовіть особи, яких знає особисто скликуючий, або голова збору. Кожна особа на неприлюднім зібранні повинна мати при собі іменне запрошення, підписане через скликуючих зібрання, а крім цього який-небудь доказ, із якого можнаби було ствердити згідність посвідки з особою.

Члени правно існуючих товариств (союзів, кружків і т. п.), оскільки відбувають збори тільки свого товариства, повинні, замість іменних запрошень, мати при собі членські виказки того товариства, чи кружка. Такий неприлюдний збір не вимагає ані зголошення у влади, ані її дозволу. Представники влади не можуть бути вислані на таке неприлюдне зібрання.

Однак поліція може увійти до домівки в ціллі перевірки, чи всі приванні мають поіменні запрошення або членські виказки, евентуально, чи всіх знає особисто скликуючий збори. По перевірці поліція повинна вийти з домівки, в якій відбувається збір.

Скликуючі збори мусять старанно припилювати, щоби кожний приванний на них мав таке запрошення, бо в противному випадку може поліція збір розв'язати. Однак і в такому випадку, коли передсідник збору, або скликуючий збір докажуть, що особа, яка не має письменного запрошення, є їм особисто знана — збір може відбутися без перепон. Закон не вимагає письмених запрошень. Говорить тільки про те, що приванні повинні бути особисто знані скликуючим, чи передсідникам зборів, або мусять бути членами правно існуючих товариств. Однак найкраще доказати цю обставину тим, що кожний із приванних на зібранні буде мати іменне запрошення, або членську виказку, як про це згадували ми вище.

Прилюдні збори. — А) В домовіці. — За домовітку вважається середину будинку разом із огороженим простором коло цього будинку. Про скликання такого збору належить повідомити староство в такому часі, щоби влада дістала це повідомлення найпізніше 2 дні перед збором. Влада є обов'язана видати письмнене потвердження доручення такого повідомлення (арт. 6, уст. 3 закону про збори).

В повідомленні належить подати: а) ім'я, прізвище й адресу скликуючого збір; б) докладно означене місце й час відбуття збору, в) в якій ціллі збір має бути скликаний і його програму; г) в якій мові відбуватимуться наради. Коли влада найпізніше день перед збором не повідомить скликуючого на письмі з мотивами про заказ відбуття збору, то збір може відбутися.

Отже як бачимо, прилюдні збори, але в домовіці, не потребують дозволу влади, вистарчить лише повідомлення, про яке згадуємо в горі.

Б) Збори під голим небом. — Натомість, коли збір має відбутися під

голим небом, тоді треба дозволу влади на цей збір. Прохання на такий дозвіл мусить бути złożене в приналежної влади (староство, дирекція поліції) найпізніше на 3 дні перед збором. Прохання повинно мати ті самі дані, що повідомлення, про яке була мова вище. Влада може заборонити відбутися публічний збір у домівці, або не дати дозволу на відбуття збору під голим небом, коли порушеноби вимоги закону про збори, карні закони, або коли внаслідок збору заходилаби небезпека порушення спокою, або публічного порядку.

На публічні збори може влада висилати своїх представників. Відпоручник влади повинен із приходом на збір показати голові письмненне доручення влади. Представник влади дістає місце по своєму виборі, при чому голова збору на бажання обов'язаний давати йому інформації про промовців (їх імена й прізвища, адреси, звання) і внескодавців, а також про зміст виголошуваних внесень і резолюцій. Відпоручник влади має право розв'язати збір, коли голова не вважає на приписи про збори, або не перечить усьому, що загрожує безпеці, спокоеві або публічному порядку. Може також відпоручник влади розв'язати збір, коли голова не виконає того сам на зазив представника влади, щоби розв'язав збір, на випадок якби дальше ведення нарад загрожувало безпеці, спокоеві, або публічному порядку, а також і тоді, коли по вичерпанні дневного порядку голова нарад не закривби. Про намір розв'язання збору повинен представник влади наперед сказати. З моментом закриття або розв'язання зібрання приявні мусять негайно розійтисся.

Голова збору. — Голова має владу порядку на зборі; має він між іншим право виключити зі збору учасника, який своїм поведінням перепиняє наради, або хоче насильно наради розбити. Головою може бути кожний повнолітній польський громадянин, спосібний до правних ділань. За голову вважається того, хто скликає збір тільки так довго, поки він не віддасть цієї чинності іншій особі, або поки збір за його згодою не вибере собі іншого провідника.

Окремо говорить цей закон про різні з'їзди, а також передвиборчі збори.

Закон цей не відноситься до релігійних зібрань і походів, уладжуваних через релігійні установи, правно признані, оскільки збори відбуваються в спосіб, устійнений традиційно, або передбачений ув акті, що признає дане віросповідання, також до весільних і похоронних походів на прощі і родинних товариських зібрань та шкільних забав, що відбуваються в домівках.

З ЖИТТЯ НАШОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

В. П. У. В.

а) Головна Управа.

В склад Головної Управи з вибору Загального Збору в дні 17 червня 1933 ввійшли: Великанович Дмитро, Зелений Андрій, Котович Володимир, Лилик Іван, Литвин Василь, Лопата Павло, Петрів Денис, Стельмах Денис і Хоминська Олена — як члени, та Венгльовська Ольга, Домбровський Августин, Манько Василь і Сілецький Степан — як заступники.

На своїому першому засіданні в дні 18 червня 1933 розділила Головна Управа між собою обов'язки й гідності так: Лилик Іван — голова, Стельмах Денис — заступник голови, Лопата Павло — секретар, Литвин Василь — заступник секретаря, Зелений Андрій і Петрів Денис — директори, Великанович Дмитро й Хоминська Олена — заступники директорів, Котович Володимир — освітній референт. Крім того доручено т. Литвинові Василеві фінансовий реферат і т. Великановичеві Дмитрові реферат міжорганізаційних зв'язків.

До ведення видавництва вибрала Головна Управа Редакційну Комісію в такому складі: Ющишин Іван — редакційний референт, Зелений Андрій — відповідальний редактор, та члени Лилик Іван, Петрів Денис, Стельмах Денис

і Великанович Дмитро. Головувати в Редакційній Комісії буде т. Лилик, а секретарювати т. Ющишин.

На внесення редакційного референта т. Ющишина Івана, кооптувала Головна Управа в склад Редакційної Комісії в характері постійних співробітників і рецензентів т. т. Мацюка Якова, Кузьмова Ярослава, Домбровського Августина, Чорномаза Василя й уповажила його до ставлення дальших внесенень на кооптування членів Редакційної Комісії.

Головна Управа одобрила дотеперішнє становище редакції в справі правопису та доручила їй на далі триматися в видавництвах В. П. У. В. правопису, прийнятого Українською Академією Наук у Києві (31 березня 1929) й Науковим Товариством ім. Шевченка в Львові (25 травня 1929).

Внесення й дезидерати Загального Збору постановила Головна Управа розглянути на черговому своєму засіданні.

На томуж засіданні обмірковувала Головна Управа питання тривалого забезпечення резерви „Фонду посмертних допомог“ і видала в тій справі фінансово-господарському референтові відповідні інструкції для опрацювання проєкту такої безпеки.

б) Дирекція.

Обіжник в справі пляну діяльності Відділів В. П. У. В. — Дирекція звизає всі Управи Відділів В. П. У. В. вигодовити в часі ферій і передискутувати на найближчих чергових сходинах плян діяльності на поточний адміністраційний рік. У пляні діяльності належить звернути увагу на: 1) приєднання всего вчителства в повіті до організації; 2) спонування вчителства в тому сусідньому повіті, де нема ще Відділу В. П. У. В., до заснування його ще в цьому році; 3) точне виконання членських повинностей, головню точно вплачування членських вкладок; 4) скількість і програму праць товариських сходин у цілому році; 5) заснування повітової бібліотеки, повітового допомогового фонду та гравної поради; 6) заснування освітніх товариських гуртків. — Ухвалений на сходинах Відділу плян діяльності належить прислати в відписі Дирекції до кінця жовтня 1933 року.

Обіжник в справі статистики членів Відділів. — З огляду на вимоги нового закону про товариства з грудня 1932 року та на постанови ухваленого нового правельника „Фонду посмертних допомог“ звизає Дирекція всі Управи Відділів В. П. У. В. зладити списки своїх членів із поданням у них 1) дат уродження й 2) дат початку служби кожного члена.

Незалежно від того списку повинні Управи Відділів зладити реєстри українських народніх учителів(ок) у своєму повіті, що не є ще дотепер членами В. П. У. В.

Ці списки належить прислати Дирекції найпізніше до 30 вересня 1930 р.

Комітет для боротьби з наслідками безробіття при Л. Ш. К. — припинив свою діяльність із днем 11 червня ц. р. Повідомляючи про те всі Управи Відділів В. П. У. В. та загал членів, прохає Дирекція звернути увагу безробітньому вчителству в своїх повітах, щоби не вносило вже більше прохань о допомоги з фондів цього комітету.

Про евентуальну віднову діяльності Комітету або його ліквідацію повідомить Дирекція загал членів окремим обіжником на сторінках „Учительського Слова“ в своєму часі.

Обіжник в справі вплачування членських вкладок. — Покликаючися на постанови § 20-го статуту Товариства та § 16-го, уст. 2-го правельника „Фонду посмертних допомог“, звизає Дирекція всіх членів до точного й правильного вплачування членських вкладок кожного місяця.

Статут Товариства ВПУВ. § 20. — „Шляхом вичеркнення перестає бути членом, хто без достаточного оправдання перед Дирекцією Товариства поверх 3 (три) місяці зволікає з вплаченням вкладки, її рати, або додатку до вкладки. Коли такий член оправдає достаточню проволочку, має Дирекція право продовжити йому речинець заплати аж до цілого року, а коли й ця

полекша виявиться безуспішною, мусить Дирекція предложити Головній Управі внесення на безумовне вичеркнення члена. Всі вкладкові заборгованості аж по час вичеркнення, також усі стипендії й наукові допомоги, — видані членові в останніх трьох роках перед вичеркненням, обов'язана Дирекція стягнути від вичеркненого члена на дорозі цивільного права.

Хто по думці § 17 або 20 перестав бути членом, той може бути за ухвалою Головної Управи наново прийнятий, але втрачає ті користи, що статутом або Загальним Збором признані в відношенні до літ належання до Товариства.

Всі попередні членством придбані права може наново прийнятий член зберегти лише тоді, коли впродовж року доповнить усі вкладки й додатки до вкладок за час, у якому не був членом Товариства і зложить відсотки проволочки в законно обов'язуючій стопі від повної заборгованості квоти за весь час від останньої виплати".

Правильник „Фонду посмертних допомог“. § 16. — „Право до посмертної допомоги втрачає родина й спадкоємці члена, який на підставі постанов статуту Товариства втрачає членські права або перед смертю довше ніж 3 місяці з гори, без — Дирекцією провірених і оправданих — причин (§ 12, уст. 2), не вплачував членської вкладки (включно з обов'язуючими на підставі цього правильника виплатами на фонд посмертних допомог)".

Обіжник в справі доплати до членської вкладки в місяцях липні й серпні ц. р. на чинний „Фонд посмертних допомог“. — З огляду на одинацятий випадок смерті в нашому Товаристві цього року (до 27 червня ц. р. включно) Дирекція розписує на підставі § 12-го, уст. 1-го правильника „Фонду посмертних допомог“ та згідно з ухвалами цього річного Загального Збору доплату до членської вкладки в місяцях липні й серпні ц. р. по одному (1) золотому від кожного члена на поповнення чинного „Фонду посмертних допомог“. Тим чином у місяцях липні й серпні ц. р. виноситиме членська вкладка по 4.50 зол. на кожного члена.

Дирекція взиває всі Управи Відділів В. П. У. В. допильнувати на місцях точного вплачування членських вкладок у повній висоті, назначений Дирекцією в цьому Обіжнику.

Додаток. — § 12 правильника „Фонду посмертних допомог“. — „На випадок більшого числа смертності членів у певному періоді часу, Дирекція Товариства має право зарядити доплату до звичайної вкладки на протязі якогось часу в такій висоті, яка покажеться потрібна на покриття фонду, аж чинний фонд прийде до рівноваги“. (§§ 6 і 7, уст. 7 і § 13).

Учительська „Оселя“ в Ворохті. — Покликаючися на Обіжник Дирекції в справі оголошень до „Оселі“ на сторінках чч. 5 й 6 „Учительського Слова“ з ц. р. (ст. 113—114 і 145—147) Дирекція постановляє: 1) Від 1-го липня 1933 прохання о прийом на літній побут в „Оселі“ належить звертати не до Дирекції до Львова, але безпосередно до „Оселі“ в Ворохті на руки повновласника Дирекції Вп. т. Таранька Михайла (Адреса: Вп. Таранько Михайло — „Учительська Оселя“ в Ворохті — Worochta, p. loco), 2) Всі постанови згаданого вище обіжника обов'язують і на далі всіх літників; обов'язує також і повна форма прохання; 3) Завдаток і належитість за мешкання та прохарчування належить уплачувати згори на руки повновласника Дирекції в „Оселі“ Вп. Таранька Михайла в готівці.

Обіжник в справі матеріалів до посмертних згадок про небіщиків-членів Товариства. — Дирекція взиває всі Відділи В.П.У.В. в випадках смерті члена їх Відділу постаратися в родині й переслати негайно Дирекції потрібні матеріали до некрологів про помершого. Матеріал повинен подати відомості про: 1) дату й місце уродження небіщика; 2) час і місце його вчительської служби; 3) його фахові студії (коли й де кінчав які школи?); 4) його діяльність на терені організації; 5) його суспільну й позашкільну освітню діяльність; 6) родинні відносини небіщика.

УЧИТЕЛЬСЬКА КАСА.

Уконституування Надзірної Ради. — В склад Надзірної Ради, що вийшла з доповнюючого вибору Загального Збору в дні 16 червня 1933 входять: Домбровський Августин, Мусій Теодор, Петрів Денис, Повх Іван, Стельмах Денис, Тоган Іван і Ющишин Іван — як члени, та Васишин Іван, Михаловський Євген і Посацький Лев — як заступники.

На своєму першому засіданні в дні 17 червня 1933 уконституувалася Надзирна Рада так: голова — Петрів Денис, заступник голови — т. Тоган Іван, секретар — Домбровський Августин; склад Контрольної Комісії — Петрів Денис, (голова), Стельмах Денис і Ющишин Іван.

У складі Дирекції не зайшли дотепер жадні зміни. Отже в склад Дирекції входять: Мороз Микола, Бісікевич Олександр і Бень Василь — як члени, та Похмурський Степан і Снилик Денис — як заступники.

Розподіл чистого зиску на добродійні цілі. — З квоти 632.68 зол., виділеної Загальним Збором із чистого зиску в сумі 2508.53 зол. у минулому адміністраційному році, та відданої до диспозиції Надзірної Ради, Президія в складі т. т. Петрова, Домбровського й Ющишина в привіт директора Мороза визначила такі датки на добродійні цілі: 1) „Допомоговому Фондові“ В. П. У. В. — 100 зол.; 2) „Рідній Школі“ — 100 зол.; 3) Повітовому Союзіві Кружків „Рідної Школи“ ві Львові — 25 зол.; 4) „Просвіті“ — 25 зол.; 5) Українським інвалідам — 25 зол.; 6) „Оселі“ Товариства письменників і журналістів ім. Івана Франка — 25 зол.; 7) Національному фондові української літератури — 25 зол.; 8) Будові нагробника Івана Франка — 25 зол.; 9) Національному Музеєві — 25 зол.; 10) Шпиталеві ім. Митр. Шептицького — 25 зол.; 11) „Захоронці“ — 25 зол.; 13) Комітетові будови Церкви СС. Василянко при вул. Потоцького — 25 зол. — Разом = 475 зол.

НЕКРОЛОГИ.

Михайло Добротвір — емеритований управитель школи в Клебанівці, пов. Збараж, уродився 1871 року в Збаражі. Народню школу покінчив у рідному місті а вчительську державну семінарію в Тернополі. По зложенні іспиту зрілості в 1890 році пішов на першу свою посаду в Шилах, збаражського повіту. Там положив він чимало праці над вихованням молодого покоління, над розвитком повіреної йому школи та над культурним піднесенням своїх співгромадян. По нинішній день згадують Небіщика громадяни Шилів із великою вдячністю й пошаною. Із Шилів перевела його шкільна влада на вчительську посаду до Лядського шляхотського в товмачському повіті. Тут працював Він як народній учитель і добрий громадянин повних 18 літ. В часі світової війни примушений був перебути довший час у Любліні та в воєнній таборі в Стшалковім. По скінченні війни вернув на свою давню посаду до 4-о класової школи в Лядським шляхотським а відсіля перейшов на становище вчителя однокласової школи в Клебанівці збаражського повіту. Тут і перейшов на емеритуру в 1930 р. Помер у Загальнім Шпиталі ві Львові дня 27 червня 1933 року. Похорон відбувся на Янівськів цвинтарі дня 29 червня 1933 р.

Небіщик належав до давнього типу свідомого й ідейного народного вчителя, що все своє життя, працю й знання віддавав своїм народам. Тішився Він великою пошаною не тільки серед своїх товаришів, але й серед широкого загалу рідного громадянства. Не менше був Він карним членом своєї організації, та належав до неї від дня її заснування аж до останньої хвилини свого життя. — В. Й. П.

В місяці червні ц. р. померли члени В.П.У.В., емеритовані вчителі народніх шкіл, — Пасічник Василь і Турчин Теодор.

Подрібні некрологи про Небіщиків подамо в черговому випуску „Учительського Слова“ за вересень 1933.

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО

ОРГАН
ВЗАЇМНОЇ ПОМОЧІ
Українського Вчителства

Адреса Редакції й Адміністрації: Lwów, ul. Jakóba Strzemię, 11/II.

Телефон: 4-59.

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ — ЧЛЕНИ ОТРИМУЮТЬ БЕЗПЛАТНО.

Членська вкладка в місяці вересні ц. р. виносить 4.50 зол.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОПАГАНДА.

ОРГАНІЗУЙМОСЯ!

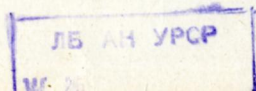
(Спроба конкретизації мінімальної, але реальної програми).

Новий провід Товариства, його Головна Управа, вибрана на першому Зборі Делегатів, бажає познайомити на цьому місці загальних членів із тими організаційними завданнями, що повинні бути здійснені етапами вже в цьому й у чергових адміністративних роках. Разом із тим укажемо в нашій статті, якими саме статутowymi засобами й методами ми можемо здійснювати ці завдання.

Кличі організаційної праці головного проводу повинні, розуміється, в свою чергу стати вказівками для організаційної праці на місцях наших відділів і всіх активніших членів. Ці кличі зачепив головний провід із статутowych вимог організації, щоденних потреб нашого суспільно-професійного життя й тих на-пів сконкретизованих уже гасел, що були в минулому році предметом досить жвавої дискусії в наших відділах і на сторінках нашого органу.

Кожний день приносить нам нові події, зміни й умови та видає нових людей. Уже те саме вказує, що організаційна праця не може ніколи перериватися; навпаки, вона мусить плисти й розвиватися, приновлюючися до подій, умов і людей. Не сміє вона волочися в їх хвості, але їх випереджувати, керувати ними! Це засаднича умова кожного здорового суспільного розвитку!

Основою кожної громадської організації є її ідеологія. Без ясної ідеології не повстане ніколи тривала психологічна група суспільства. Таксамо й людина не може пристати до психологічної групи громадянства, коли не визнає її ідеології. Ідеологія є джерелом і промотором людських бажань, прямувань та волевих збірних

29/8

чинів. Тут саме спочиває вічна основа безперервного людського поступу й розвитку.

Наша В.П.У.В. має свою ясну ідеологію, викристалізовану вже перед 28 літами. Є вона одним незначним кільцем, звеном, клітиною вищої суспільної одиниці, психологічної спільноти — української нації! На своєму невеличкому суспільному відрізку, в ділянці виховання й освіти має вона сповнити своє творче завдання й тим чином доповнити цілість національного розвитку й руху рідного народу. Без свідомої й організованої праці В.П.У.В. мусілаби повстати в будівлі національної праці народу шкідлива щербина, незаступима прогалина. Зноваж без згармонізування праці В. П. У. В. з національним життям нашого народу весь наш професійний рух мусівби втратити все своє ідеологічне насилення, весь суспільний зміст.

Отже хто хоче бути добрим членом В.П.У.В., мусить визнавати чинно нашу ідеологію! Без неї член Товариства є звичайною колодою в нашій професійній організації, часами навіть її свідомим або несвідомим шкідником.

Перед нами стоїть на черзі перше й найважливіше питання — об'єднання на підставах цієї ідеології всего українського вчительства в його одинокій національно-професійній організації В.П.У.В. Це питання повинно стати пробовим кличем нашої організаційної праці на поточний адміністраційний рік. Повинно воно стояти в центрі організаційних заходів не тільки самого головного проводу Товариства, але й не менше всіх наших Відділів та всіх активних і живих членів В.П.У.В. В тій справі на всіх нас спочивають однакові обов'язки й однакова відповідальність за розвиток організації.

Вважаємо вказаним пояснити на цьому місці й розвинути ширше крилату фразу — все українське вчительство!.. Отже під тим висловом ми розуміємо все українське вчительство народних державних шкіл, учительство приватних народних шкіл „Рідної Школи“, все українське вчительство державних і приватних фахових шкіл, учительство встанов дошкільного виховання (діточих садків, захоронок і т. п.), все вчительство середніх державних і приватних шкіл, усе вчительство на емеритурі та вчительських кандидатів!... Ставимо це питання в цілій його ширині в тому переконанні, що так головний провід, як відділи й усі члени Товариства по дружній виміні поглядів найдуть потрібні способи й засоби, щоби розв'язати його по вимогам статуту, потребам розвитку організації й народу.

Вже в найближчих тижнях і місяцях ще цього року використає провід Товариства всі статуткові засоби для започаткування плянової й тривалої акції в напрямі професійного зорганізування всіх відломів українського вчителства. До тих засобів належать: 1) Делегатури Головної Управи (III, §§ 55—59 статуту), 2) Конференції голів і делегатів Відділів (§§ 29, 30 і 41—8 статуту), 3) Повні сходи членів Відділів і Кругкові сходи (§ 80 статуту), 4) Організаційна преса і пропагандистична література (§ 41—28, 32 статуту).

В найкоротшому часі встановить провід Товариства своїх статуткових делегатів у тих повітах, де завмирає організаційне життя в Відділах, або де вже зникли Відділи а є ще хоча кілька українських учителів (ок) різних відломів фахово-педагогічної праці. Для делегатів приготувиться потрібний інформаційний матеріал, інструкції та необхідну пропагандистичну літературу.*) Головно зверне провід увагу на встановлення відповідних делегатів у всіх повітах чи воєводствах північно-східних і північно-західних земель держави, бо там повинні ще бути деякі резерви неорганізованого українського вчителства.

Рівнобіжно з установленням делегатур прийдеться наладити люстраційний апарат (§ 41—6 статуту). Бо тільки добре поставлена люстрація зможе забезпечити пляновий і тривалий розвиток і працю всіх статуткових одиниць В.П.У.В.

По переведенні підготовчих праць на місцях прийдеться безумовно скликати конференцію голів і делегатів у Львові для обговорення всіх справ організаційної тактики й праці. Конференція мабуть відбудеться найпізніше до Різдва, але в кожному разі перед черговим Загальним Збором. На конференцію повинні приїхати делегати й із дальших земель Польщі поза межами нашого рідного краю.

Неменше важні завдання й обов'язки впадають на членів тих Відділів В.П.У.В., де розвивається ще більше-менше нормальна організаційна праця. Треба тій праці надати конкретний зміст, цільні форми й засоби. З огляду на встановлення більшого числа платничих районів у повітах можна сподіватися, що тепер чимраз менше будуть відбуватися нормальні сходи членів у Відділах, тим більше, що вчителство в чинній службі мусить бувати щомісячно на урядових кругкових конференціях і зразкових лекціях. Тим чином ті умови примушують нас до негайного виконання

*) Відповідну брошуру підготував уже провід і віддав до друку. Ред.

вимоги § 80-го, уст. 2-го нового статуту про зорганізування й частіше скликування кружкових сходин членів. Кружкові сходи повинні обов'язково присвячувати свою увагу місцевим організаційним питанням а попри те й займатися також цікавими педагогічно-методичними справами, головн новішою педагогічною літературою. Додаймо до того, що саме кружкові сходи можуть із повним успіхом обговорювати й розв'язувати конкретні питання позашкільної праці вчительства на їх території.

Логічним і практичним доповненням нашого організаційного плану повинна бути дальша теоретична підготовка до реалізації в недалекій уже майбутності тих кличів розбудови Товариства, що їх не всів оформити останній Загальний Збір. До них належать: конкретизація ощадностевої акції в „Учительській Касі“, активізація Стипендійного Фонду, творення варстатів праці для безробітного вчительства й позашкільна праця самих членів. Ті справи треба дальше обмірковувати на членських сходинах та обмінюватися взаємно поглядами на сторінках „Учительського Слова“. При опрацюванні конкретних пропозицій на здійснення порушених тут питань, головн пропозицій на творення варстатів праці для безробітних, треба мати все на увазі дві важні вимоги — децентралізацію організаційної праці та втягнення найширших кол членів до роботи.

Незалежно від того Головна Управа з-окрема повинна вже в цьому році приступити до започаткування давно видвигненої, трохи вже навіть призабутої культурної справи — заснування при Товаристві „Шкільно-Педагогічного Музею“. Цей справи неможна вже дальше відкладати. З малих безпретенсійних початків може в сприятливіших умовах вирости поважна національно-культурна інституція, що сповнить колись своє завдання в житті українського народу.

Черговий рік організаційної діяльності повинен стати роком нашої праці для започаткування планової ідеологічної й культурної надбудови. В ній треба нам шукати джерел нашого зміцнення, об'єднання й оновин!!! На тривалих основах матеріяльних досягнень учорашнього будуймо краще ідейне нині й завтра нашої організації!!! *)

*) Над ширшим і подрібним розробленням порушених тут основних справ відкриваємо дискусію й запрошуємо до неї всіх членів Товариства. — Редакція.

ДО ПОПРАВИ СПІЛЬНОЇ ПОМИЛКИ.

(Голос за скликанням Конференції голів і делегатів).

Відомості про останній наш Загальний Збір покотилися несподіваним відгомном по цілому краю зараз другого дня по його закінченні. Ці відомості рознесли найперше самі учасники, а за ними поширила й наша преса.

На загальні ці відомості не були відрадні. Учасники цього Збору розказували про нього з явним несмаком, жалем і розчаруванням, а дехто таки з нескриваним негодуванням. Не один учасник жалував коштів, труду й часу, витрачених на цей збір; дехто не скривався навіть зі своїми побоюваннями, що ще один-два „такі“ загальні збори, а Товариство може опинитися перед маревом явного занепаду й розпаду!

Голоси української преси про цей наш збір ми знаємо. Вони чести нам не принесли. Краще було б, колиби преса взагалі була про нас замовчала. Та сталося! Нє вона винна; винен той, хто дав привід до таких а не інших голосів про нас. Бодай вони більше не повторилися!

Я не беруся давати оцінку цьому зборові; ганити його учасників, або докоряти тим, хто став причиною повної його невдачі. Не моя це компетенція, та й не моє завдання. Я ставлю собі в цій статті зовсім іншу мету.

Щойно по перечитанні спокійного й дуже річезового „Звіdomлення з XXVIII-го Звичайного Загального Збору „Взаїмної Помочі Українського Вчительства“, поміщеного в ч. 7—8 „Учительського Слова“, ми можемо таксамо спокійно й предметово сказати, чим він поправді був?!.. Уся спокійність і річезість Звіdomлення не закріпляє жалюгідного факту, що цей збір вніс деяке замішання в наше нормальне організаційне життя та спричинив хвилеву шкоду самій справі розвитку й розбудови Товариства.

Наш перший Загальний Збір Делегатів не тільки не розглянув та не передискутував річних звіdomлень, важних доповідей про розбудову Товариства, але не переаналізував навіть подрібно бюджету та не дав конкретніших інструкцій новому прововоді про орудування фондами організації.

Коли посол т. Великанович у своїй статті „По Загальному Зборі В.П.У.В.“*) ствердив, що зробили ми помилку, яка більше не сміє в нас повторитися, та що „цей хід нарад позбавив нас можливости обговорити справи, зв'язані з розбудовою Товариства і знов відсунув нас на один рік взад“ — то сказав він це дуже лагідно й обережно!.. Ні! це не була невинна помилка, але явна кривда, яка може пошкодити нам ще на декілька літ!!

Наслідки цієї кривди треба негайно лікувати й ліквідувати!

Найперше треба ствердити правильне становище автора Звіdomлення з Загального Збору, що дискусійні справи учительської

*) „Учительське Слово“, ч. 7—8, за липень--серпень 1933. Стор. 179—180.

бурси, стипендійного фонду й варстатів праці для безробітних належить уважати даліше дискусійними питаннями й підготовлятися до їх практичної розв'язки на черговому Загальному Зборі Делегатів. Дискусію над тими питаннями треба вести даліше на сходинах членів у Відділах та на сторінках нашого органу.

За те є три справи, що їх неможна відволікати й чекати з ними аж до чергового Загального Збору, але треба їх полагодити в негайному порядку та в позитивному змислі. До тих справ належать: 1) Зміцнення організації через об'єднання всего вчителства в нашій В.П.У.В.; 2) Ощаднестева акція наших членів ув „Учительській Касі” та 3) Позашкільна освітня праця українського вчителства.

1) Зміцнення організації через об'єднання всего вчителства в нашій В.П.У.В. — Колиб наше Товариство працювало й розвивалося в зовсім правильних умовах, то вже сам факт деякої хочаби незначної частини неорганізованого українського вчителства заставивби нас поважно подумати над притягненням його до нашого гурту. Тимчасом ми знаємо, що нам далеко до сприятливих умов; що наше Товариство не розвивається поступово, не наростає; навпаки, воно під оглядом членства мабуть потрошки корчиться, меншає. Ці саме, так мовити, „нормальні” в нас з'являючі організаційного життя примушують нас звернути пильну увагу на організаційний бік та вживати безпереривно всіх заходів для об'єднання всего українського вчителства в нашій організації.

2) Ощаднестева акція наших членів ув „Учительській Касі”. — Читав я з вдовolenням Звідомлення з півторарічної діяльності „Учительської Каси” в чч. 5—6 „Учительського Слова” та Звідомлення з другого Звичайного Загального Збору в ч. 7—8 „Учительського Слова”. Приємно констатувати факт, що наша ощадно-позичкова кооператива розвивається нормально на дуже здорових матеріяльних підставах, орудуючи виключно своїм власним капіталом. Та погоджуюся вповні з висновками голови Надзірної Ради „Учительської Каси”, який заявив, що в „в цьому саме є й деяка слаба її сторінка. Цей власний капітал „Учительської Каси”, що виріс із уділових та щадничих вкладок членів, за малий ще, щоби міг задовольнити всі кредитові потреби членів. До тогож у нас виринає тепер нова потреба — поширення кредитової бази! До нині видає „Учительська Каса” тільки невеликі 300 золотів на одного члена консумційні позички! Правду кажучи, такі позички, хоча хвилино ратують людину в скрутних обставинах, у своєму логічному й сумаричному закінченні ослаблюють індивідуальне й збічне господарство членів. Дотеперішні консумційні позички ми мусимо поширити й доповнити інвестиційними позичками, але знов таки на твердих підставах власного внутрішнього капіталу, з поминенням якихнебудь банкових операцій! Це може статися тільки шляхом відновлення й виконання ухвали Загального Збору В.П.У.В. з 1930-го року про обов'язок виплачування місячних одностолотих ощадностей до „Учительської Каси”. Є це чергова наша організаційна вимога, від якої ми

не можемо й не повинні відмовитися.” — Дуже добре сталося, що Загальний Збір „Учительської Каси” ухвалив обов’язкове складання однозолотових місячних ощадностей. Але ця ухвала буде теоретична й ілюзорична так довго, поки В.П.У.В. не зробить її обов’язковою для своїх членів та не возьме на себе технічного її переведення. Мусимо це безумовно зробити, бо дотеперішні власні фонди „Учительської Каси” рішучо за малі, щоби при них могла вона нормально розвиватися й далі та сповняти назначені їй кредитові завдання, головню в ділянці інвестиційних кредитів.

3) Позашкільна освітня праця українського вчителства. — Нема що затаювати; наше вчителство, бодай у своїй масі, коли не в кращих представниках, відбилося вже трохи від свого середовища на терені громадянської праці. А тимчасом події складаються бодай у теорії так, що вчитель повинен нав’язувати контакт із народом при варстаті щоденної громадянської праці. От найновіші програми навчання в народніх школах уважають підставою всего виховання й навчання найближче середовище й оточення дитини, природну районізацію. Чи ж дасться заперечити в теорії або на практиці той природний факт, що найближчим оточенням і середовищем української дитини є її рідна хата, село, рідний край та цілий український нарід із усіми його господарськими, культурними та суспільними потребами збірного життя? — Як дитини не можна виховувати й навчати в відірванні від середовища, найближчого оточення, так і виховничо-навчальна праця в школі не дасться подумати ні в теорії ані на практиці, коли виховник, учитель не живеється психологічно, чуттєво й чинно зі своїм середовищем, оточенням — селом, повітом і рідним краєм та його народом. Це життя можливе тільки на терені регуляторів суспільного життя нинішніх громадянств — у їх культурних, господарських і суспільних інституціях. Отже праця й співпраця українського народнього вчителя з народом у його культурних, господарських і суспільних установах повинна бути основою його виховничої й навчальної праці в школі.

Це є саме ті важні питання в житті нашої організації й нашого вчителства, що їх неможна ніяк відкладати й чекати з ними до чергового Загального Збору. Їх треба полагодити негайно й позитивно.

Найкомтетентнішим організаційним тілом поза Загальним Збором для розгляду й полагодження тих справ булаби Конференція голов і делегатів В. П. У. В. Її треба скликати негайно, ще цього року, найпізніше в місяцях листопаді або грудні 1933.

В програму її нарад належить вставити тільки три справи: 1) Зміцнення організації через об’єднання всего вчителства в нашій В.П.У.В. 2) Ощадностева акція наших членів ув „Учительській Касі”. 3) Позашкільна освітня праця українського вчителства. *)

І. В.—Вірний.

*) Запрошуємо всіх наших товаришів (ок) до жвавішої дискусії над порушеними в статті т. І. В.—Вірного організаційними питаннями. — Редакція.

ПРОТИ ПОШИРЮВАННЯ БЕЗОСНОВНИХ ЛЕГЕНД.

Через те, що ми ніколи не мали й нині таксамо не маємо вірної й правдивої статистики українського народнього вчителства на території нашої вужчої батьківщини та поза її межами, ширяться з цього приводу між нашим учительством і громадянством безосновні легенди на цю тему. Ці легенди викликають помилкові погляди й настрої серед наших членів. Вони приводять до, немов то „логічних” висновків, що наша організація занепадає, бо поза нею, мовляв, живе отарою поверх півтреті тисячі неорганізованого українського народнього вчителства в Польщі. Такі погляди, сперті на явній неправді та безосновній легенді, спричиняють шкідливі висновки про занепад організації та доводять у фатальному висліді некритичного думання до безпідставного обвинувачування проводу в нездарності, неробстві та невідготованості до ведення в сучасних тяжких умовах Товариства шляхом розвитку.

З поглядами про легендарне число українського народнього вчителства в Польщі ми зустрічаємося на наших зборах і нарадах; попадають вони також час до часу на сторінки нашої щоденної й професійної преси.

Так н. пр. у статті „Перед Загальними Зборами В.П.У.В.” в ч. 130-ому „Нового Часу” з 15 червня 1933 читали ми: „Головну силу кожної організації становить якнайбільше число активних її членів. В останніх роках виявляє В.П.У.В. під тим оглядом великі недомогання. Прямо не хочеться вірити, але „Учительському Слову” (ч. 5 з травня ц. р.) — як офіціозові В.П.У.В. — мусимо вірити!, що за 4 роки (від 1928/29—1932/33) число членів В.П.У.В. замість побільшитися, впало з 3.500 до несповна 2.350, себто відпало аж 1.150 членів”.

Ця інтерпретація „Нов. Часу” заснована на прикрому непорозумінні або звичайному нерозумінні читаного тексту статті „Учит. Слова”, на яку він покликався. В згаданій статті говорилося про тираж наших видавництв... „В рр. 1928--1929 друкували ми ще по 3.500 примірників наших видавництв; у рр. 1930--1931 вже тільки по 3.000 прим., а останнього року друкували ми їх уже поступово по 2.600—2.500, а від 1 січня ц. р. друкуємо кругло по 2.400 примірників та розсилаємо не більше як по 2.350 примірників”...*) Кожний, хто трошки тільки визнається в калькуляції тиражу видавництв, знає, що число друкованих примірників органу, не мусить покриватися з числом членів якоїсь організації; звичайно кожна організація друкує 200—300 примірників своїх видань більше, ніж має членів, для спеціальних цілей пропаганди, для обміну, архівів і т. д. Тим чином число друкованих примірників наших видавництв ніколи не могло й нині не може покриватися з фактичним станом наших членів. Отже помилково буде все робити якінебудь статистичні висновки про стан членства нашої організації на підставі тиражу її видавництв.

*) Так писалося в ч. 5-ому „Учительського Слова” з травня ц. р. — Ред.

Спершись на помилковій інтерпретації чисельного стану членів нашої організації, мусів шан. автор логічно прийти до такихже помилкових висновків. Ось вони: „Чи не є це м. і. погубні наслідки розкладового впливу деморалізації й демобілізації духа? — Бож головню демобілізація і повна дезорієнтованість можуть бути причиною, що в найтяжчі теперішні часи, коли вже самий інстинкт самозбереження повинен кожному вчителеві-українцеві наказати бути карним членом одинокої многозаслуженої своєї станової організації В.П.У.В. — десятки ба й сотки покидають її! Вони стають „беззахисними” і „безпритульними”, мов післявоєнні діти-сироти й побільшують ту „зелену кадрю”, яка в історії та в визвольних змаганнях українського народу має свою темну сторінку, як сумний об'яв деструктивності й анархії. Але причини можуть бути й інші”.

Ахілевою п'ятою помилкових виводів у цій статті стала урядова статистика українського народнього вчительства в Польщі, зачерпнена з „Rocznika Statystyki Polskiej“ з 1926—31 pp. i Tymczasowych obliczeń Głównego Urzędu Statystycznego“. На підставі тих джерел прийняв шан. автор, що „всіх учителів, які призналися до української народности, є 4964, з того 4538 греко-католиків, 35 римо-католиків, 387 православних і 4 євангеликів. Натомість усіх учителів греко-католиків є 5138; значить рівно 600 учителів греко-католиків не призналося вже до української народности. Чи махнути на них рукою, чи й які підшукати способи навернення й збереження їх для української нації — це питання отверте”... „Та коли возьмемо під увагу тільки тих 4964 учителів, що явно-славно заявили себе українцями, то вийде, що з того 2350 є членами В.П.У.В., а більшість, бо аж 2614 свідомих учителів, таких, що не стидалися ані не боялися отверто перед шкільними інспекторами і перед світом призналися до української народности, остають поза нею!!! Чому ж вони нині поза бортом нашої одинокої станової організації? Чому їх аж стільки? Чому їхнє число більшає? Де лежить корінь лиха? Як цьому зарадити?”

Подібні міркування висловлював також інший автор у статті „Занепад українського народнього вчительства” на сторінках ч. 217 „Діла” з 1 жовтня 1932 року, спершись із безкритичним довірям на теж саме статистичне джерело. Ба, що більше! Подібні помилкові твердження попали також і на сторінки нашого органу... „Ми маємо нині в нашій організації 2100—2300 членів у той час, як у Польщі налічується 4500—5000 українського вчительства” — читали ми в передовій „Початок чи кінець акту” в ч. 7—8 „Учительського Слова” з липня-серпня ц. р.Попри нас, попри нашу організацію, живе не тільки 2300—2500 самого українського народнього вчительства” — написано в тій самій статті кілька рядків нижче. Навіть сам колишній голова Товариства т. Стронський, повіривши тим неперевіреном через нікого статистичним відомостям, заявив у своїй інавгураційній промові на Загальному Зборі: „Наші ряди мусять доповнитися тими, котрі досі з якихнебудь причин до Товариства не належали. А є їх приблизно около 2300 осіб”.

Тим чином, як бачимо, кинена раз не перевірена помилкова думка шириться неначе зараза та виростає до розмірів легенди, що баламутить публічну опінію й наносить очевидну шкоду заінтересованим суспільним установам, у даному випадку найбільше нашій таки В.П.У.В. Бож львина пайка причин, що викликали знані жалюгідні події на нашому останньому Загальному Зборі, лежала саме в тій безосновній легенді про апокаліптичне число українського народного вчителства, що нібито, будучи 100%-вим українським, бокує від своєї одинокої національно-професійної організації -- Б. П. У. В.

Тій безосновній і шкідливій легенді треба положити край! Вона не повинна дальше ширитися. Треба перевірити критично цифри урядової статистики та віднайти в ній дійсне зерно правди.

Найперше треба спростувати помилковий погляд автора згаданої статті в „Новому Часі“, немов то в нашій організації в рр. 1928—29 було 3500 членів, а тепер упало те число до несповна 2350, себто відпало аж 1150 членів.

Щоби не бавитися зайвими фразами, наведемо правдиву статистику членства В.П.У.В., зачерпнену з урядових матеріалів Товариства за час від 1905 року до 1932-го. *)

А. Довоєнний період. — (1905—1914) — На згодного-теоретичне число 4000 українського народного вчителства в колишній Східній Галичині були членами В.П.У.В.:

В році	Осіб	%	В. Повоєнний період. (1920—1932)		
1905	395	9.88	На згодного-теоретичне число 3500 українського народного вчителства в цілій Польщі були членами В.П.У.В.:		
1906	864	21.60	В році	Осіб	%
1907	791	19.78	1920	1541	44.03
1908	724	18.10	1921	1798	51.37
1909	720	18.00	1922	2078	59.37
1910	795	19.19	1923	2172	62.06
1911	760	19.00	1924	2312	66.06
1912	645	16.12	1925	2370	67.71
1913	710	17.75	1926	2380	68.00
1914	1260	31.50	1927	2430	69.43
Б. Воєнний період. (1915—1919)			1928	2563	73.23
1915	1130	28.25	1929	2647	75.63
1916	1050	26.25	1930	2792	79.77
1917	1150	28.75	1931	2667	76.20
1918	1105	28.62	1932	2343	64.08
1919	1521	34.25			

*) Ця статистика повинна положити край хронічно помилковому поглядові, немов то наше Товариство до війни стояло краще під оглядом членства й організаційної праці ніж по війні. Отже цифри й факти вказують на зовсім щось противне. Так під оглядом числа членів, як і конструктивної праці В.

Отже ніколи не було й не може бути в нашій В.П.У.В. аж 3500 членів, тим самим не могло відпасти від неї аж 1150 членів.

Займемося тепер основніше цифровим матеріалом про українське народне вчителство в Польщі, зачерпненим згаданими вище органами преси з „Rocznika Statystycznego” з 1926—1930 рр. та „Tymczasowych obliczeń Głównego Urzędu Statystycznego”.

Погляньмо критично найперше на цифру 5138 учителів греко-католиків. Уже не раз доказувалося в нашій публіцистиці, політичній, ба й навіть і науковій літературі, що віроісповідання людей неможна ніколи змішувати з їхньою національністю! Щож оправдує безосновний здогад, що всі греко-католики вчителі в числі 5138 душ повинні бути безумовно українцями? Так цеж такий самий „предметовий” здогад, як „предметове” твердження деяких польських публіцистів у Східній Галичині, що всі римо-католики мусять бути водночас поляками! „Правдивість” і „предметовість” такого твердження ми знаємо зі щоденного досвіду з найближчого нашого суспільного оточення!... Серед 5138 учителів греко-католиків може бути добре кількасот і поляків, і білорусів, і „русинів”, і руських, і кацапсько-галицьких перевертнів, і колишніх малоросів і т. д. і т. д. Одним словом, цифра 5138 греко-католицьких учителів не каже нам нічого конкретного про національну свідомість і приналежність тих людей! Отже оставлю її спокійно на боці при наших міркуваннях про дійсну величину українського народнього вчителства в Польщі!

Трудніше трохи розшифрувати нам цифру 4964 народніх учителів, що призналися „явно-славно” в національній приналежності до українського народу! Не легка й не маловажна вже справа тоді, коли людина визнає сама себе „явно-славно” українцем! Признаючися до української національності перед „цілим світом”, учитель (ка) щось думає, щось розуміє, чогось бажає?! От саме тут і найважніше питання, що думали, розуміли й чого бажали ті люди, що „явно-славно” перед „цілим світом” признавалися до українського народу?!...

В числі 4964 народніх учителів-українців є безперечно до 2350 душ, зареєстрованих у членських списках В.П.У.В., буде тут яких ще 100—200 душ таких, що й не належать до В.П.У.В., хоча перебувають на території 3-ох південно-східних воєвідств (Львів — Станіславів — Тернопіль). Їх національна свідомість, почуття кровних і психологічних зв'язків із українським народом не виявляє найменших сумнівів (за дуже хибя рідкими виїмками т. зв. „москвофілів”). Решта, 500—1000 може учителів-українців повиннаби знаходитися на всіх інших землях Польщі. Позволяємо собі вірити, що вони свідомі українці. Але, попавши в конкретні умови життя, пірвавши територіяльно-фізичні зв'язки з рідним на-

П. У. В. по війні може похвалитися поступенним розвитком, зовсім конкратними досягненнями, далеко кращими й позитивнішими ніж до війни. Саме по війні придбала В.П.У.В. найбільше статутів членів та обогатилася матеріально й духово. — Автор.

родом, вони свідомо й несвідомо не хочуть чи не можуть бути нашими членами! Як довго ще заховують вони свою національну свідомість і чуттєво-психологічні зв'язки з українським народом?.. хто про це може щось певне сказати?! Можливо, що ми ще приєднаємо їх до своєї організації, а можливо, що й ніколи!.. Життя в життям!

Отже можемо з деяким хитанням приймати, що в цілій Польщі повинно бути нині около 3000—3500 українського народного вчителства. З того 2000—2500 працює ще або й перебуває так без праці мабуть на території нашого рідного краю, а решта поза його межами!

Все інше „українське” народне вчителство, православне чи греко-католицьке не має й не мало ніколи нічого спільного з українським народом, його ідеологією та рухом! Можливо, що є в нього кровні зв'язки з тим народом?! Але що спільного мають кровні зв'язки індивіда з його приналежністю до якоїсь психологічної суспільної групи, тим більше, коли він поза її географічною територією?! Не забуваймо, що між тими „українцями”, православними й греко-католиками чимало ще колишніх довоєнних учителів, яких царський уряд масово вислав на західно-українські й польські землі для русифікації населення тих окраїн! Не забуваймо, що між ними чимало може бути й „українців”, яких породила щойно революція!.. В тих людей немає ні національної волі, ні свідомости, або вона остільки ще не дорозвинена, що булоби зовсім помилковим притягати їх до якогонебудь нашого національного катастру та будувати на них деякі організаційні сподівання. От вам і готова апокаліптична цифра 4964 народніх учителів-українців, або 5138 греко-католиків чи православних!!!

От-таким то статистичним „матеріалом” ми баламутимо себе й публічну опінію, лякаємо наших членів та несвідомо або й свідомо настроюємо їх ворожо до проводу Товариства. Покінчім із легендами, бо вони поплатні тільки в поезії, але не в прозі твердої суспільної праці!

Своїми висновками дав я до певної міри й посередню відповідь на хронічні обвинувачування нашої В.П.У.В. в тім, що вона не сповнила своїх організаційно-професійних завдань, бо по нинішній день не об'єднала ще всего українського народного вчителства. Колиб навіть теоретичне число 3500 українського народного вчителства в Польщі визнати за згідне з дійсним станом, то не булоб ще таких дуже твердих основ до тяжких обвинувачень, бо всеж поза нами оставалоб не більше як 25—30% неорганізованого вчителства. Колиж над тим числом поставимо такийже критичний знак запиту як і над цілою статистикою, тоді картина міняється. Бо поза нами осталоб може не більше як 10—15% неорганізованого українського народного вчителства в Польщі!

Тим я не хочу сказати, що ми повинні вже спочити в своєму самозаспокоєнні — й задоволенні. Ні! Навпаки, колиб поза нами було й 2—3% неорганізованих українських учителів (ок), ми по-

винніб ужити всіх заходів, щоби їх приєднати до себе та з'організувати. І я вповні переконаний, що наше Товариство піде саме тим шляхом організаційної праці!

Не можу ще відмовитися від пояснення на цьому місці одного досить тяжкого обвинувачення, що грішить такоюж критичною правдою, як і твердження про числовий стан нашого вчительства в цілій державі. А саме в згаданій статті на сторінках „Нового Часу” неостережно стверджено, що „десятки ба й сотки покидають її!” (цебто нашу В.П.У.В.). Кажу ще раз, що це твердження дуже неостережне, бо воно далеке від дійсного стану, від правди! Не думаю з цього приводу робити якийсь докір авторові цієї статті. Він не самотній тут! Так думає, так і вірить чимало наших членів у легенду десятків ба й соток утікачів із нашого Товариства.

Звернімся до найбільше компетентних джерел в тій справі, до нашої власної статистики членів. Ми бачимо з неї, що, починаючи з 1905 року, число членів В.П.У.В. постійно зростало й у 1930-ому дійшло до можливого вершка — 2792 членів, або 79.77% загалу українського народнього вчительства в Польщі. В 1931—32 рр. те число падає. В 1931-ому році мали ми вже на 125 членів менше, значить на 14.04% менше ніж у попередньому році, а 1932 році на 324 членів менше, значить на 12.12% менше ніж у 1931-ому році. Колиж прийняти безоглядне статутове число членів у тому році (таких, що не залягали з членською вкладкою понад 3 місяці), 2107 членів, виказаних у річному звідомленні Дирекції, то спадок винесе 569 членів, або 15.54%!.. Значить — слушність мають ті, хто каже, що „десятки ба й сотки членів тікають із В.П.У.В.”. От-тут саме потрібні найдокладніші пояснення.

По старому статуту членом В.П.У.В. був той учитель, що не залягав із членською вкладкою поперх 6 місяців; по новому статуту залеглість у членських вкладах не може переступити поперх 3-ох місяців. До 1928-го року, значить до часу введення „Фонду посмертних допомог” провід Товариства глядів на ті справи крізь пальці. Відхили в сплачуванні членських вкладок терпів він ще й до 1930-го року. Колиж із 1930-им роком інституція „Фонду посмертних допомог” міцно вкорінилася і Товариство взяло на себе дуже поважні матеріяльні зобов'язання перед кожним членом, тоді провід із свого боку мусів різко поставити питання статутowego членства; кожний, хто не платив членської вкладки поперх 6 місяців, переставав автоматично бути членом В.П.У.В. З новим статутом ця справа ще більше загострилася; тепер кожний член, що не виплатить вкладки поперх три місяці, перестає автоматично бути членом. Від тої строгої поведінки не відмовиться ні один провід, як довго не відмовиться ні один член від прав до „Фонду посмертних допомог”. Отсе загострення статутовой дисципліни мусіло спричинити наглядний спадок членів у 1931—32 рр. Але ті члени починають тепер каятися й вертати на лоно своєї „матері” В.П.У.В. В своїх за-

ходах до повороту до організації вони не відмовляються від ніяких натисків, коли провід Товариства, навчений довголітнім досвідом, захочує супроти них резерву й обережність.

В часі від 1930-го року по кінець липня ц. р. перейшло на емеритуру 48 членів; більшість із них ізза браку професійної солідарності й суспільно-ідейного насилання перестають звичайно бути членами. В тому часі мали ми 17 редуцій, а вмерло 55 членів, отже разом утратило Товариство около 100 членів. Впродовж 3-ох літ, 1930—31—32 зголосило добровільний виступ 14 членів (в 1930 р. — 5 членів, в 1931 р. — 3 члени і в 1932 р. — 6 членів). З них 9 не подали причин виступлення, а 5 „погнівалися” на провід за те, що відмовив їм у видачі поважніших беззворотних допомог! Отже так виглядає в статистичних цифрах „правда” про те, що „десятки, ба й сотки членів покидають В.П.У.В.”! Розуміється, мусять покидати В.П.У.В. ті, що вмирають і ті, що їх редукують; покидає її й деяка частина емеритів. Але „мусять” покидати її також і ті некарні члени, яким із статуткових та матеріальних мотивів провід мусить відмовляти членських прав!! Ці права можуть вони відзискати в кожній хвилині (звичайно відзискують по довшій або коротшій надумі), коли посплачують усі членські залеглості й обов'язуються бути даліше дисциплінованими й карними членами!

Отже „не тікають із В.П.У.В. десятки, ба й сотки членів”, але відходять ті, яких приневолює до того природа (смерть), або тверді суспільні умови сучасності (редукції й передчасні пенсіонування), а решти позбувається сам таки провід Товариства, як непотрібного організаційного баласту й маловартного суспільно-етичного елементу.

Знана це правда в політичних і соціологічних науках, що вартість і сила людської спільноти не залежать ніколи від її числа й території. Нарід може бути невеликий числом і територією (н. пр. бельгійці, чехи, фінляндці і т. д.), але мати неабияку внутрішню силу й міжнародне значіння. Навпаки, великі народи числом і територією (н. пр. українці, китайці) можуть навіть не існувати як держави (Україна), або не мати найменшого міжнародного значіння (Китай). Отже наша організація не повинна гонити за маревом великого числа членів, що моглиб навіть ослаблювати її внутрішні сили. Зате повинна вона побільшувати свій чисельний склад одиницями, здатними бути дисциплінованими, карними членами й високої суспільно-етичної вартості!!!

Вірю, що провід організації розвине працю в тому напрямі, щоби кожного (у) українського (у) народного (ю) вчителя (ку), здатного (у), до побільшення не тільки чисельного стану й матеріального майна, але ще більше до зміцнення внутрішніх моральних сил В.П.У.В., приєднати до нашої одинокої в Польщі національно-професійної організації!!!

Іван Михайлович.

ПРАВИЛЬНИК „ФОНДУ ПОСМЕРТНИХ ДОПОМОГ”.

На підставі постанов §§ 13, 7, 16, 24 букви з, 53 і 56 статуту Товариства ВПУВ з 1922 року, що відповідають постановам §§ 3 буква а, 4 уст. 1, §§ 7, 102 буква б, 108 уст. 2 статуту Товариства ВПУВ з 1928 року, ухвалив Загальний Збір Товариства ВПУВ дня 4 липня 1927 року та 2 липня 1928 року оснуживачні „Фонду посмертних допомог” і правильник для орудування цим фондом. Правильник був надрукований у ч. 10—11 „Учительського Слова” з 1 червня 1930 року, стор. 157—160.

Загальний Збір Товариства ВПУВ з дня 17 червня 1933 року ухвалив новий зміст правильника.

§ 1. — Правильник „Фонду посмертних допомог” у змісті з 1928 року („Учительське Слово” ч. 10—11 з 1 червня 1930 р.) зберігає свою правосильність по кінець червня 1933 р. Від 1 вересня 1933 року стає правосильний цей правильник.

§ 2. — „Фондом посмертних допомог” завідує Головна Управа Товариства ВПУВ.

§ 3. — Завданням „Фонду посмертних допомог” є подавати матеріальну допомогу родинам померлих членів Товариства ВПУВ.

§ 4. — Учасниками „Фонду посмертних допомог” мусять бути всі звичайні члени Товариства а можуть бути й надзвичайні члени Т-ва, (жінки або чоловіки звичайних членів).

У надзвичайні члени Т-ва буде Головна Управа приймати жінок або чоловіків звичайних членів, котрі зголосять своє членство найдаліше впродовж пів року по заключенні подружжя зі звичайними членами Т-ва і при зголошенні членства не переступили 50 літ життя (§ 20, уст. 2).

§ 5. — „Фонд посмертних допомог” складається: а) з чинного фонду; б) зі запасу (резерви).

§ 6. — Чинний фонд складається: а) зі звичайних влат; б) із надзвичайних доплат.

Звичайні влати — це часті членських вкладок у висоті по 1 зол. у місяць вперед (згори) від кожного звичайного й надзвичайного члена.

Вони призначені на виплату 12 чисел посмертних допомог у рік.

Надзвичайні доплати виплачують усі звичайні й надзвичайні члени на зазив Дирекції Т-ва в випадках, коли в наслідок численнішої смертності — чинний фонд із звичайних влат вичерпається на виплати посмертних допомог. Надзвичайні доплати розписує Дирекція Товариства кожнорчасно в потребі на так довгий час і в такій висоті, щоби чинний фонд скоро довести знов до рівноваги.

§ 7. — Головній Управі вільно обтяжити довершені влати на чинний „Фонд посмертних допомог” коштами завідування цим фондом найбільше до висоті $2\frac{1}{2}\%$ від цілорічної квоти влат на чинний фонд.

§ 8. — Запас (резерв) „Фонду посмертних допомог” складається з: а) вступних одноразових оплат по 2 зол. від усіх звичайних і надзвичайних членів Т-ва на початкове уфундування запасу

„Фонду посмертних допомог”; б) тринадцятого золотого, виплачуваного всіми звичайними й надзвичайними членами в місяці грудні кожного року; в) надвишки чинного фонду, якої не вичерпано на виплату посмертних допомог до кінця кожного ділового року по причині меншого числа смертей, як 12 у рік, і відрахувань при виплатах неповних посмертних допомог (§§ 21, 22); цю надвишку чинного фонду переносить Дирекція Т-ва автоматично до запасу кожного 31 грудня по попереднім відчисленні коштів завідування з § 7; г) відсотків нарослих від приміщення на щадниці готівки чинного фонду й готівки запасу; ґ) нерухоможостей, закуплених із готівки запасу „Фонду посмертних допомог” і доходів, які вони приносять.

§ 9. — Факт закуплення нерухоможости в цілості або в часті зі запасу „Фонду посмертних допомог” має бути вписаний до протоколу засідання Головної Управи Товариства з поданням дати закуплення та вложеної готівки зі запасу „Фонду посмертних допомог”. Якби куплена нерухоможість була заплачена частинно готівкою зі запасу „Фонду посмертних допомог”, частинно-ж із інших фондів Товариства — тоді в протоколі засідання Головної Управи треба встійнити також відсотковим числом (%) цю частку капіталу, яку вложено в купню нерухоможости зі запасу „Фонду посмертних допомог”.

Щорічно подає Головна Управа до рахункового замкнення за звітний рік реальну оцінку продажної вартости нерухоможостей, належних запасові „Фонду посмертних допомог”.

§ 10. — Запас „Фонду посмертних допомог” може Дирекція нарушити тільки хвилюю на виплати посмертних допомог, коли чинний фонд на цю ціль вповні вичерпано, одначе зараз по зібранні готівки з надзвичайних доплат (§ 6), доповнить запас до первісної висоти.

Виймки від постанов про нарушення запасу передбачує § 28.

§ 11. — Право дістати посмертну допомогу має осиротіла родина по кожнім звичайнім і надзвичайнім члені Т-ва або особи, для яких померший член цю допомогу в декларації призначив.

Право до посмертної допомоги втрачає родина або призначені особи, коли член на підставі постанов статуту Т-ва втратить членські права (§§ 17, 31 і 24 статуту Т-ва). Зазначається, що право до посмертної допомоги втрачає член, який — без достаточного оправдання перед Дирекцією Товариства — поверх з місяців зволікав із виплаченням членської вкладки, її рати або додатку до вкладки (§ 20 статуту Т-ва).

§ 12. — Член Товариства має право за свого життя довільно назначити особу (и), для якої (яких) призначає свою посмертну допомогу. Це назначення важне тільки тоді, як буде написане в декларації, зложеній у Дирекції Товариства ще за життя члена і відповідаючій отсим вимогам: Декларація, згідна змістом зі взором тут долученим, має бути підписана інтересованим членом Т-ва і двома свідками, — також членами Т-ва ВПУВ, (за виймком уряду-

ючих директорів Т-ва). Якби свідками були нечлени Т-ва ВПУВ, тоді їх підписи будуть потверджені або Дирекцією Т-ва ВПУВ, або в суді, або в нотаря.

Так виготовлену декларацію зложить член особисто в Дирекції Т-ва або перешле її там порученим листом.

Член може жадати від Дирекції Т-ва потвердження відпису зложеної декларації, як сам відпис зладить і долучить поштові значки на поручену відсилку відпису.

Член управнений кожного часу відкликати й змінити декларацію.

Дирекція Т-ва вписує на прийнятій декларації дату її зложення в Товаристві, прибиває печатку Т-ва й приміщує підписи двох директорів Т-ва.

Теку з деклараціями має Дирекція Товариства дбайливо перховувати.

Факт зложення або занехання зложення вище означеної декларації не впливає в нічім на обов'язки й права члена Т-ва перед „Фондом посмертних допомог“, тому член не мусить декларації складати.

ДЕКЛАРАЦІЯ

силою якої я, підписаний член Т-ва „Взаїмна Поміч Українського Вчительства“, постановляю і позволяю, щоби належну по думці Правильника „Фонду посмертних допомог“, оснований на постановах статуту вище названого Товариства (про похоронні кошти, посмертні допомоги), прийнятого до відомости Воевідствами: ві Львові з дня 14/XI 1922, Ч. 22682/1/3, в Станиславові з дня 21/II 1923, Ч. 3414/1/3, в Тернополі з дня 10/III 1923, Ч. 2029, і Воевідства ві Львові з 24/X 1932, ч. I. ВР. 62217/1932, — по мойй смерті посмертну допомогу виплатило Товариство „Взаїмна Поміч Українського Вчительства“

п.

в

Застерігаю собі право змінити кожного часу цю постанову й визначити іншу особу до побрання згаданої допомоги.

Підписана Дирекція Товариства „Взаїмна Поміч Українського Вчительства“ ві Львові приймає отсю заяву до відома.

Місцевість, дата

Власноручний підпис декларуючого члена:

Посвідчаємо, що п. нинішню декларацію підписав власноручно в нашій прияві.

Власноручні підписи 2 свідків, членів Т-ва ВПУВ:

(Якби свідками були нечлени Товариства ВПУВ, тоді їх підписи будуть потверджені або Дирекцією Т-ва ВПУВ, або в суді, або в нотаря).

Декларацію зложено в Товаристві дня

Печатка Т-ва й підписи двох Директорів:

(Декларацію треба доручити Дирекції Товариства або переслати її там-же порученим листом).

§ 13. — Як вмере член Товариства, котрий вище означеної декларації з якихнебудь причин за свогого життя в Дирекції Т-ва не зложив, тоді виплатить Товариство посмертну допомогу по нім членам його найближчої родини в такім черговім порядку: а) на пернім місці вдові (вдівцеві), як не була (не був) судово сепарована (ний); б) коли-ж вона (він) не живе — тоді дітям і пасербам; як

вони малолітні — то до рук законного опікуна, а як вони дорослі — то в рівнім поділі кожному з них до рук.

Для всякої ясности ще раз зазначається, що постанова цього уступу не може мати ніякої сили й значіння, як член за свого життя оставив у Дирекції Товариства декларацію з назначенням особи, для якої призначив посмертну допомогу.

§ 14. — На випадок смерті звичайного або надзвичайного члена, котрий не оставив у Дирекції Т-ва письмєнної декларації з назначенням особи, для якої призначив посмертну допомогу й не оставив осіб із родини, означених у § 13, може Дирекція Товариства виплатити зворот коштів лікування й похоронів помершого члена — на підставі перевірених рахунків — кожній особі, яка безсумнівно докаже, що опікувалася помершим підчас його недуги або й понесла кошти його похорону, наскільки ця особа не взыскає звороту тих видатків із державних фондів або інших джерел. Останок від повної квоти посмертної допомоги по таких члені перейде на Стипендійний Фонд для сиріт по членах Товариства. Для цього видасть Товариство окремі постанови.

§ 15. — На цей-же Стипендійний Фонд буде Дирекція Товариства переливати належні посмертні допомоги по членах, котрі не оставили ніяких осіб, управнених нинішнім правильником до побрання від Товариства посмертної допомоги.

§ 16. — Посмертні допомоги будуть повні і неповні.

§ 17. — Квотою повної посмертної допомоги в цілїм черговім діловім році буде тільки золотих (замінників золотого), кілька звичайних і надзвичайних членів разом мало Товариство за попередній діловий рік при рахунковім замкненні, одначе не більше як 2000 (дві тисячі) золотих (замінників золотого).

§ 18. — Повні допомоги дістануть родини (або призначені особи по цих) звичайних і надзвичайних членах, котрі без перерви були членами Товариства і виплатили всі членські вкладки й додатки до вкладок (§ 11, уст. 2).

Повні допомоги дістануть також родини (або призначені особи) по наново прийнятих до Товариства звичайних і надзвичайних членах, наскільки ті члени по поновім прийнятті в члени Товариства точно виповнять вимоги § 20, уст. 3. статуту Товариства (себто готівкою або умовленими ратами впродовж року сплатять усі членські залежності враз із відсотками).

§ 19. — Неповні допомоги дістануть родини (або призначені особи по тих) наново прийнятих до Товариства звичайних і надзвичайних членах, котрі відмовилися виповнити вимогу § 20, уст. 3 статуту Товариства (про сплату всіх залежностей із відсотками проволочи), але постановили виплачувати до каси Товариства тільки біжучі членські вкладки й усі додатки до вкладок від дня понового прийняття в члени Товариства. Родини (або призначені особи) по таких членах дістануть, згідно з інтенцією § 20, уст. 2 статуту Т-ва посмертні допомоги в висоті квот, рівних усім виплатам їх членських вкладок і додатків до вкладок, внесених до каси То-
ва-

риства за час від дати їх поновного прийняття в члени Т-ва по день їх смерті. Це обмеження триває для таких членів повних 10 літ, числячи від дня їх останнього поновного прийняття в члени Товариства. По упливі 10 літ відновленого й даліше вже безперервного членства — відзискають такі члени право до посмертної допомоги в повній висоті.

Нові звичайні члени Т-ва, прийняті по 1-ім вересня 1933 року, мають право на посмертну допомогу для своїх родин або призначених осіб у повній висоті, поменшеній на квоту по 60 зол. за кожний рік різниці між датою початку їх учительської служби і датою прийняття в члени Товариства. Це поменшення (відрахування) не може переступати разом квоти 1500 зол. При обчисленні вище означеної різниці часу числяться надвишки поверх 6 місяців за повний рік.

§ 20. — При вписах нових звичайних членів буде Дирекція Т-ва записувати в їх членських актах перевірені дати початку їхньої вчительської служби і скількість літ різниці між датою початку вчительської служби та початку членства в Товаристві.

При вписах надзвичайних членів буде Дирекція записувати в їх членських актах перевірену дату народження й перевірену дату їх одруження.

§ 21. — В розчисленнях при виплатах неповних посмертних допомог, означатиме Дирекція в книгах кожну виплачену неповну допомогу — як повну допомогу, але розконтовану: а) в дійсно виплаченій висоті на побираючого й б) у відчисленім останку на запас „Фонду посмертних допомог” зі зазначенням причини відчислення.

§ 22. — При виплаті посмертної допомоги відтягне Дирекція Т-ва від належної квоти допомоги всі залежності небіщика в членських вкладках, додатках до вкладок, зворотних допомогах, позичках та інших затягнених по день смерті члена його зобов'язаннях перед Товариством або за згодою Товариства перед третіми особами.

§ 23. — Виплату посмертної допомоги переведе Дирекція в засаді по можності впродовж місяця по отриманні відомости про смерть члена. Виплату стверджує побираючий до помогу своїм за свідченням підписом на посвідці виплати.

§ 24. — В спірних справах ізза посмертних допомог постановляють без відклику статутіві власті Товариства, з виключенням судової скарги.

§ 25. — В касі Товариства, коли вона обезпечена від влому, може Дирекція переховувати звальоризовану квоту найвище 2000 зол. (замінників золотого). Усю готівку вище цієї квоти (з чинного фонду і запасу) примістить Дирекція на догідних умовах вимови, звороту й опроцентування в певних українських банкових інституціях, як вкладки ощадности в найпевнішій у дану пору валютівім забезпеченні.

§ 26. — В часі хитань вартости краєвої валюти в значінні девалюації, — обов'язана Дирекція Т-ва вальоризувати з кінцем кож-

ного місяця, або й частіше сумарично квоту, яка вплине на рахунок „Фонду посмертних допомог”, перемінюючи цю квоту на тверду в тодішню пору валютову вартість.

У таку пору оповіщає Дирекція з кінцем кожного місяця за-мінник золотого на тверду валюту.

§ 27. — У щорічнім замкненні рахунків „Фонду посмертних допомог” буде Дирекція Товариства для ясного перегляду подавати такі:

I. Відомості за звітний рік:

A) У приходах.

а) Вплати на чинний фонд (§ 6):

зі звичайних вplat
з надзвичайних вplat

б) Вплати на запас (§ 8):

зі вступних вplat по 2 зол.
„ 13-того золотого
„ надвишки чинного фонду
„ відрахувань при виплатах неповних допомог
„ % від льокацій чинного фонду
„ % від льокацій запасу
„ доходів від нерухомостей, що є власністю запасу, про-
центово до ціни купна

в) Завваги:

Скількисть членів, що залягають по 31/XII:

зі звичайними вплатами на квоту
„ надзвичайними вплатами на квоту
„ вступними вплатами по 2 зол.
„ 13-тим золотим за грудень

Б) У розходах.

а) З чинного фонду виплачено брутто:

Скількисть повних допомог (§§ 17, 18, 22)
„ неповних допомог (§§ 19, 22)
„ зворотів за кошти лікування і похорони (§ 14)
Відчислено від того всі поменшення з § 22 й ужито їх на
сплату всяких залежностей і довгів членів на квоту . . .
відведено брутто:

Скількисть вplat на Стипендійний Фонд для сиріт по
членах Т-ва (§§ 14, 15, 22)
2½% усього чинного фонду до рахунку коштів завіду-
вання Товариства (§ 7)
Із відрахувань до запасу (§§ 21 і 8 в)
Надвишку чинного фонду до запасу (§ 8 в)
Депозитово заховано на виплати незреалізованих ще
допомог (§§ 23, 24) квоту

б) По причині вичерпання чинного фонду вжито хвилево на виплату допомог із запасу (§ 10) квоту

в) Завваги. — Не виплачено посмертних допомог назначеним особам по померших членах, а саме по бл. п. т.т.: (подати прізвища й імена) тому, що померші втратили права до посмертних допомог (§ 11) а саме (подати причини).

Деклярації (§ 12) зложило членів, не зложило (§ 13) членів.

г) Прізвища, імена й адреси осіб, наділених посмертними допомогою, родинне посвоячення кожної з цих осіб із помершим членом, або (як це особи не з родини небіщика) їх право до допомоги з декларації помершого члена (§ 12), або § 14 й означення висоти кожної реально виплаченої допомоги в квоті брутто й нетто (§§ 12, 14, 17, 18, 19, 22).

г) Прізвища, імена та бувші адреси померших членів і квоти посмертних допомог нетто, виплачених (відведених) на Стипендійний Фонд для сиріт по членах Товариства (§§ 14, 15, 22).

II. Відомості за весь час існування

„Фонду посмертних допомог” (від 1 січня 1928 до 31 грудня р.).

а) Помістити рахункове звітлення за весь час існування „Фонду посмертних допомог” зовсім таке саме як звітлення тут вище під I. А, а, б, в, Б, а, б.

б) Завваги. — Чинний фонд у квоті приміщений на льокації (§§ 8 г, 25) у банкових інституціях на%. Запас у квоті приміщений на льокаціях у банках у квоті, у нерухомостях (назвати їх) вартості, яка є (§ 9)% ціни купна цих нерухомостей.

Продажна вартість цих нерухомостей у цілості, дня 31/12 р., по оцінці Головної Управи (§ 9) виносить

в) Подати числа й квоти нетто виплачених посмертних допомог окремо повних, окремо неповних та збірну квоту допомог, виплачених за весь час існування „Фонду посмертних допомог”.

г) Прізвища й імена всіх померших членів за весь час існування „Фонду посмертних допомог”, по котрих смерті перейшли посмертні допомоги на Стипендійний Фонд для сиріт по членах Т-ва й побіч кожного прізвища подати (§§ 14, 15) в ціллі збереження пам'яті фундаторів Стипендійного Фонду.

§ 28. — В пору припинення впливу всяких членських влат (н. пр. підчас війни або припинення діяльності Товариства) перестає часово ділати і „Фонд посмертних допомог”. По віднові життя Товариства обтяжить найближчий Загальний Збір (а якби він не міг досить скоро відбутися — тоді Головна Управа) звичайних і надзвичайних членів так високими звичайними й надзвичайними вплатами на чинний фонд і на такий довгий час, щоби зібрані гроші вистали на виплату посмертних допомог у нормальній, звальоризованій висоті всім родинам членів, що осиротіли підчас припинення діяльності Товариства і „Фонду посмертних допомог”.

В таких разі вільно Головній Управі Т-ва також хвилево або й тривко нарушити запас „Фонду посмертних допомог”.

§ 29. — Переходова постанова. — На правах та обов'язках із § 10-го попереднього правильника „Фонду посмертних допомог” („Учительське Слово” ч. 10—11 з 1 червня 1930 р.) буде Дирекція Товариства приймати в надзвичайні члени Т-ва жінок або чоловіків звичайних членів Т-ва до 55 літ життя, котрі зголосять своє приступлення в члени до кінця 1933 року.

Від 1 січня 1934 року ця постанова перестає діляти а на її місце входить постанова § 4-го нинішнього правильника.

Записки для будучих змін правильника.

За ходом справи оснування „Фонду посмертних допомог” і матеріалами до неї треба шукати в отсих числах „Учительського Слова”: 3 р. 1927: ч. 4: „Проект „Фонду посмертних допомог”; ч. 6: „Справа введення в життя „Фонду посмертних допомог”; „Проект правильника „Фонду посм. допомог”; ч. 9: „Звідомлення із Загального Збору 4 липня 1927; — „Фонд посм. допомог”; ч. 10: „Важніші поправки й доповнення до проекту правильника „Фонду посмертних допомог”; ч. 12: „Скупчування живих сил” (розділ про „Фонд посм. доп.”); „Правильник Фонду посмертних допомог”, „Перед новим членським обов'язком”, „Обіжник Дирекції в справі вplat на Фонд п. д.”. 3 р. 1928: ч. 3: „Деклярація до Ф. п. д.”; ч. 4: „З Дирекції Т-ва ВПУВ”. 3 р. 1930: ч. 10—11: „Правильник Фонду посмертних допомог”. 3 р. 1933: ч. 2: „За наше майбутнє” (стор. 35); ч. 3: „За авторитет організації й праці”; ч. 4: „Обезпечення чи взаємодопомога?”; ч. 5: „Стриженеве питання”, „Проект доповнень і змін правильника Ф. п. д.”; ч. 6: „Звідомлення з Загального Збору” (стор. 170).

ДОБРИЙ ПРИМІР.

Здорове зерно родить Подільська Земля і здорових людей годує. Твердо думають подоляни й тверезо оцінюють вартість кожної справи.

Вони перші зрозуміли, що треба взяти активну участь у піддержці „Учительської Каси”. Тому Тернопільський Відділ ВПУВ. від 1 липня ц. р. стягає від своїх членів щомісячно по 1 зол. на дрібну ощадність, посилає зібрану квоту (около 50 зол.) „Учительській Касі” й тим чином збільшує її оборотовий капітал.

А того капіталу потрібно багато, щоби заспокоїти запотребування! І він знайшовсяби, якби за прикладом Тернопільського пішли й інші Відділи, якби голови й платники схотіли разом із вкладкою до ВПУВ. стягати й дрібну ощадність для „Учительської Каси”.

Бо хоча небагато золотих місячно дістає на руку кожний учитель чи вчителька, то всеж таки хіба скупець або премудрий „самостійник” відмовиться дати 1 зол. Багато є таких, що далиб зараз (коли ще гроші не розійшлися), якби хто від них перебрав. Є мабуть і такі, що не розрізняють вкладки (дрібної) від жертви, думаючи, що вона не вернеться, пропаде. А вона не пропаде, ще й де-що відсотками побільшиться і в потребі придається, бо мусить бути звернена на бажання вкладчика. Мало хто з розумінням обов'язку лучить поняття примусу; не-кожний знає, що слово „повинен” є часто й наказом-імперативом „мусиш”. Тому й на пальцях одної

руки можна перерахувати тих, що добровільно кожного місяця при-
силають „Учительській Касі” свою дрібну ошадність.

До тих, що совісно сповнюють свій обов'язок, не лиш як члени ВПУВ, й „Учительської Каси”, але й як громадяни, належать тернопільці.

Честь Вам, Тернопільці! Ваш добрий примір матиме наслідувачів, бо чи скорше, чи пізніше між загалом українського вчительства возьме верх розуміння моральних і матеріяльних користей, які дає кооперація, себто „Учительська Каса”.

Микола Мороз,
тоже подоляк.

РУХ У МІЖНАРОДНІХ УЧИТЕЛЬСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ.

З ДІЯЛЬНОСТІ „МІЖНАРОДНЬОЇ ФЕДЕРАЦІЇ УЧИТЕЛЬСЬКИХ
ТОВАРИСТВ" У 1932-ОМУ РОЦІ.

Від Редакції. — Число 18 Бюлетену „Міжнародної Федерації Учительських Товариств“ (Bulletin Trimestriel; Edition officielle, № 18. — Decembre 1933. — „Fédération Internationale des Associations d'Instituteurs“. — „Internationale Vereinigung der Lehrerverbände“. — International Federation of Teachers Associations“.). Бюлетен вийшов у трьох мовах: французькій, німецькій та англійській. Появився він із друку в грудні 1932, а до нас дійшов у лютті ц. р. В тому часі обмежені сторінки нашого органу переповнені були дуже актуальним матеріалом нашої власної організації, через те й не могли ми раніше присвятити хоча кілька слів оглядові діяльності М.Ф.У.Т. Робимо це нині в надії, що наших членів по винна цікавити праця міжнародної встанови, що й нас репрезентує перед сучасним педагогічним (а подекуди й політичним) світом. Наша ВПУВ. є членом М.Ф.У.Т.; отже й ми є також співчинні та співвідповідальні за її діяльність.

Цілий випуск цього числа Бюлетену зайняло Звіdomлення з V-го Кон-
гресу М.Ф.У.Т. у Люксембургу.

✻

*

I.

V-ий Конгрес представників „Міжнародної Федерації Учительських Товариств" відбувся в дні 27, 28 і 29 липня 1932 в Люксембургу по такій програмі нарад: 1) Звідомлення головного секретаря. 2) Привітання представників сфедерованих організацій. 3) Питання виховання аномальних дітей. 4) Навчання історії в міжнародному духу. 5) Фінансове звідомлення. 6) Вибір проводу. 7) Внесення й запити.

Конгрес привітав голова люксембурської вчительської організації т. Швахтген. У склад президії ввійшли: Вольф (Німеччина), Мандер (Англія) і Дюма (Франція). Нарادي відкрив перший член президії т. Вольф, даючи слово першому секретареві М.Ф.У.Т. т-ві Дюма.

1) Секретар Дюма повитав привітних представників нових членів М. Ф. У. Т. — болівійця Анджеля Кавец-Руїца й іспанця Пріето. Заложив він енергійний протест проти обмежування видатків на школу, виховання, освіту й учительство в цілому світі по причині економічної кризи. — Ствердив, що до М.Ф.У.Т. належить 29 учительських організацій із 654.820 фізичних членів. М.Ф.У.Т. міститься в будинку „Міжнародного Інституту для духової співпраці“ й займає три кімнати: канцелярію, архів і бібліотеку-читальню всіх міжнародних учительських видавництв. Це найцінніше джерело відомостей у цілому світі про народне шкільництво й учительство.

Наших читачів повинно найбільше зацікавити додаткове звітження

другого секретаря т. Ляпієра, що насвітлив ширше міжнародні зв'язки й співпрацю М.Ф.У.Т. Видає вона кварталний бюлетен, інформаційний місячник та розсилає їх сфедерованим організаціям у заміну. Секретаріат має живі зв'язки з учительськими організаціями (що ще дотепер не є членами М. Ф. У. Т.) в Бельгії, Греції, Туреччині, Палестині, Індії, Південній Африці, Північній та Південній Америці й Австралії; переписується з ними та обмінюється своїми виданнями й сподівається, що й вони небаром стануть чинними членами М.Ф.У.Т. Цікаву заяву зложив він про С.С.С.Р.: „Найповажніші наукові й освітні організації С.С.С.Р. вилаяли й очорнили М.Ф.У.Т. в політиці погубних крутихлів а потім попросили нас прислати їм наші видання. Розуміється, це вчинили ми дуже радо, щоби задокументувати перед ними наш об'єктивізм та переконати російські організації, що, не вважаючи на всі різниці світогляду, може й для них найтися серед нас місце“.

М.Ф.У.Т. стоїть у живих зв'язках із більшістю міжнародних організацій, що займаються справами виховання й навчання. Вона не відмовляється ніколи від співпраці, але захоче все свою незалежність думки й чину.

Відносини М.Ф.У.Т. до Союзу Народів і його встанов виявилися в таких актах: а) врученні меморіалу Роззбройній Конференції; б) постачанні матеріалів інформаційному відділові Союзу Народів; в) постачанні матеріалів Міжнародному Урядові Праці; г) участі представника М.Ф.У.Т. в засіданні Комітету знавців для ревізії шкільних підручників при Міжнародному Інституті духової співпраці в Парижі в лютні 1932; г) постачанні потрібних матеріалів його директорові Баннетові. — Союз Народів і Міжнародне Бюро Праці репрезентував на Конгресі М.Ф.У.Т. М. Мерсіє. Таксамо М.Ф.У.Т. вислає своїх представників на зїзди й наради різних міжнародних установ, як н. пр. Комітету порозуміння великих міжнародних організацій, або Конгресу Міжнародного Об'єднання вчителів вищих шкіл та Міжнародного Комітету історіознавства. М.Ф.У.Т. співпрацює й обмінюється матеріалами з Міжнародним Бюром Виховання та опрацювала спільно квестіонар про психологічні передпосилки в навчанні історії. Федерація брала участь у конференції для навчання історії в Парижі в лютні 1932 та в Газі в червні 1932; тут виголосив свою доповідь від імені Федерації т. Дюма на тему: „Ідеальний зміст шкільних підручників, із яких у народних школах навчають історії“. Ця конференція перемінилася в постійний орган, що видає свій Вістник, у якому т. Ляпієр займає становище секретаря й члена редакційного комітету. На першому Міжнародному Конгресі Вакаційних Колоній у серпні 1932 в Женеві виголосив т. Ляпієр доповідь про міжнародню виміну учнів підчас ферій.

2) По звідомленнях секретарів наступили словні й письмнні привітання Конгресові. — Прієто з Мадриду, голова „Asociacion Nacional del Magisterio Primario“, вітав по іспанськи від іспанського вчителства. Письмнні привітання прислали: т. Влясак від — „Svazu Ceskoslovenskeho Učitelstva“, — т. Люї Робін каблетелеграму й лист від — „Asociacion de maestros de la provincia de Buenos-Aires“ — т. Аверер Еллін від — „Central Committee of the teachers organisation of Palestine“, — т. Домінго Ф. Моралес від — Liga nacional de maestros Mexique“ і т. Томас від — „State school teachers union of Western Australia“.

З черги складали коротенькі звідомлення представники окремих організацій про діяльність у минулому році — Блемема від нідерландсько-індійського вчителства, Мерсіє від Секретаріату Союзу Народів і Міжнародного Інституту Духової Співпраці, Якель від Уряду Міжнародного Виховання, Дельма від організації французького народного вчителства, Прієто від іспанського, Якель від польського, Лілявзіс від литовського, Тоні від румунського.

3) Питання виховання аномальних дітей. — Доповідач генеральний секретар М.Ф.У.Т. т. Дюма. — Він пригадав, що секретаріат М.Ф.У.Т. розіслав у тій справі сфедерованим організаціям відповідні квестіонарі. Відповіді були поміщені в ч. 17 Бюлетену.

Серед широких кол усіх громадянств панує помилковий погляд, немов то питання виховання аномальних дітей дається розв'язати в загальній системі

народної освіти й що воно не заслуговує на окрему увагу. Доповідач заперечив такий погляд та наświetлив користі з надзвичайної опіки над менше вартими дітьми, замість того, щоби їх оставляти в занедбанні, як кандидатів на прошаків, та мешканців тюрем і домів божевільних. Він указав на велику небезпеку, що загрожує правопорядковій відмові в належному вихованні таких дітей; своїми хоробливими нахилами підкопують вони добро інших людей.

Як виховник, доповідач звернув увагу на лихі наслідки, що випливають для нормальних дітей від прихвності в класі аномальних. Вони своєю прихвністю захитують звичайну течію шкільної праці, де методи приноврелі до виховання в нормальних дітей вільної поведінки, почуття відповідальності й характеру. Учитель примушений послуговуватися в відношенні до них окремими засобами шкільної дисципліни. Цей стан відбивається некорисно на аномальних і нормальних дітях: першим погіршує їх духову меншевартість а других припинює в свободному користанні з добродійств виховання. Безперечно, що новітні народні школи використовують у навчанні нормальних дітей ті самі методи, що й у навчанні аномальних. Але не дасться заперечити, що народна школа для нормальних дітей не в силі виховати й підготувити до життя нормальних дітей. Задля того потрібні спеціальні класи або школи, що моглиби тим нещасливим дітям уможливити ведення такогож життя, як і їх щасливішим, одареним ровесникам. Доповідач дав першенство окремим школам перед окремими рівнобіжними класами народної школи, вважаючи інтернати найвідповіднішими встановами для виховання аномальних дітей.

Над доповідю т. Дюма промовляли — Біндер (Австрія), Міллер (Німеччина), Якель (Польща), Тійссен і де Вріс (Голяндія). По дискусії прийняв Конгрес таку постанову в справі виховання аномальних дітей: а) Кожна дитина, отже й аномальна дитина, має повне право на виховання, відповідне до її природних здатностей; це виховання не може залежати від соціальної спроможности батьків дитини. б) Громадянство має обов'язок забезпечити виховання аномальним і звихненим (strafzittig gewordenen) дітям у спеціальних класах, школах та окремих установах. в) Завданням того виховання є асиміляція аномальних дітей для соціальної спільноти.

4) Навчання історії в міжнародньому духу. — Доповідач скарбник і другий секретар М.Ф.У.Т. т. Ляпіер. — Як педагог і виховник ствердив, що наука історії в усіх краях та в усіх народів приносить марні висліди. Наука історії повинна допомагати державному вихованню й формувати з дітей майбутніх громадян. Такі тенденції взяли верх у всіх сучасних державах. У дитині добачують вони головню вже дорослу людину. Дітям подають науки неначе старшим людям. Ніхто не звертає майже уваги на духовий розвиток дитини та на її спроможність засвоювання розуміння подій у часі й просторі. Тут ми загачуємо за основне питання методики. Коли визнаємо науку історії необхідним елементом виховання, то треба її приноврвити до психології дитини, підбирати події відповідно до її віку й думати про доступне їх подавання. Вже в народній школі повинні ми підготовляти настрої до мирної співпраці народів. Цю вимогу ставить Ф.М.У.Т. на чолі виховних завдань школи. Наука історії придавала дотепер найбільше значіння вузькому націоналізмові й промовчувала вперто все, що могло нагадувати про співпрацю й порозуміння народів. Шкільні підручники повоєнних часів, описуючи події, подавали найчастіше тенденційні перекучення й видумки, що мали розбуджувати ненависть. Учителі багатьох країв і народів перші запротестували проти таких засобів виховання, маючи на увазі історичну правду й світогляд молоді. Чимало урядів, ба й Союз Народів прилучилися згодом до того становища вчительства й уважають сьогодні духове обезброєння вступом до правдивого мілітарного обезброєння держав і народів.

Наука історії в школі повинна стати поважним засобом до розбудження міжнародніх симпатій і терпимости, бо тільки висвітлення чистої правди може довести до виховання в молоді міжнародньої взаємоповаги й співпраці.

Доповідач згадав при кінці кількома словами про співпрацю М.Ф.У.Т. із тими міжнародними великими організаціями, що працюють для ідей міжнародного порозуміння й миру, та сформулював від себе шість тез, по яким належало б навчати в школі історії в міжнародньому духу.*)

В дискусії над доповіддю й тезами т. Ляпієра промовляли тт. Вольф (Німеччина), Берке (Швеція) і Лерітіє. Конгрес ухвалив таку резолюцію: „М. Ф. У. Т. приймає до відома звіт про т. Ляпієра, зладжене на підставі відповідей сфедерованих організацій про навчання історії в міжнародньому духу; Конгрес одобрює звіт про т. Ляпієра й доручає Секретаріатові М.Ф.У.Т. вести далі діяльність у з'ясованому напрямі“.

5) Фінансове звіт про 1931—1932. — Касова готівка в дні 15 серпня 1931 виносила 131.991.94 франц. франків. Від 27 членів вплинуло по 1 липня 1932 р. 74.077.70 франц. франків. Сума всіх приходів за цілий час 1931—1932 виносила 209.817.08 франц. франків. У тому самому часі видала М.Ф.У.Т. на Бюлетен 31.931.40 франц. франків, на Інформаційний Місячник 2.204.40 франків, на кошти завідування й секретаріат 30.099.33 франків і міжнародне представництво 2.662.85 франків. Разом було видатків 66.897.98 франц. франків. Касова готівка в дні 20 липня 1932 виносила 142.919.10 франц. франків.

6) Вибір проводу. — З метою доцільного впорядкування заступництва поділено Європу на такі райони: 1) Центральна Європа (Швейцарія, Австрія, Малярщина, Чехословачина), 2) Північно-східна Європа (Естонія, Латвія, Литва, Польща), 3) Південно-східна Європа (Болгарія, Румунія, Югославія), 4) Північно-західна Європа (Голляндія, Шкоція, Люксембург, Данія, Швеція й Норвегія). Згідно з тим поділом у склад Егзекутиви на 1932—1933 р. увійшли: Вольф (Німеччина), Мандер (Англія), Ляпієр (Франція),*) Рон (Чехословачина), Прієто (Іспанія), Якель (Польща), Гендерсон (Шкоція) і Дюма — генеральний секретар.

7) На закінчення відбулася велика дебата над світовою економічною кризою та маніфестація в користь загального мира. В дискусіях промовляли: Реппель (Німеччина), Дельма (Франція) і Мандер (Англія) в справі господарської кризи, а Бех, Дідеріх, Ляпієр, Шмідт, Мандер, Вольф, Якель, Найман, Прієто, Тоні, Дельма, Міллер, Ліляузіс, Рон, Берке, Мольнар і Дюма в справі загального мира.

По Конгресі оглядали учасники шкільну виставу, влаштовану люксембурьським учительством.

(Дальше буде).

*) Про ці тези ми поінформуємо докладніше наших читачів на сторінках „Шляху виховання й навчання“ в окремій статті. — Редакція.

*) Англія, Німеччина й Франція мають постійні місця в управі М. Ф. У. Т. — Редакція.

*) Членами „Міжнародної Федерації Учительських Товариств“ можуть бути тільки статутіві професійні організації народного вчителства окремих країн і народів. Наша В.П.У.В. є членом М.Ф.У.Т. — Редакція.

Найновіші перенесення українського вчителства. — Шкільна влада перенесла в службовій дорозі на підставі § 58 учительської прагматики п. Сайка Володимира, учителя в Шоломиничах рудецького повіту, в келецький повіт і п. Хомин Ольгу, учительку в Пилах жовківському повіту, в серадзький повіт. Були це ідейні й активні українські вчителі, що зазнавали загальної пошани та симпатій у шкільних дітей, їх батьків і всіх співгромадян, з якими щиро співпрацювали у своїх громадах. — З української школи ім. М. Шашкевича у Львові перенесла шкільна влада до польських шкіл у Львові три учительки українки: п. Петрову, Стефановичеву й Голінатову. („Діло“, ч. 223 із 26. VIII, 1933).

ДИСКУСІЙНИЙ КУТОК ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНІ Й УЧИТЕЛЬСЬКІ СПРАВИ.

„ДОМАГАЄМОСЯ“.

З дописів у щоденній пресі знаємо, що посли УНДО, користаючи з парламентарних вакацій, обїзять із доручення своєї партійної управи виборчі округи та освідомлюють своїх виборців про всі суспільно-політичні справи та сучасне становище українського народу.

Іздить також по краю і наш учительський посол т. Великанович. У своїх рефератах на посольських вічах він, як посол-учитель, обговорює попри інші також шкільні й учительські справи в Польщі зі становища національних інтересів українського народу. В останньому часі відбув посол т. Великанович кілька повітових віч, між іншими в Бережанах, Підгайцях, Добромилі й Яворові. Як звичайно водиться на посольських вічах, учасники нарад ухвалюють на підставі виголошених рефератів відповідні резолюції. Ухвалили вони такі резолюції в учительських і шкільних справах також і на згаданих вище вічах посла т. Великановича.

Ці резолюції дуже не сподобалися щоденникові Тиктора—Палієва „Новому Часові“. Особливо негодує редактор Паліїв на одну резолюцію посла т. Великановича, в якій вічевики домагаються від влади, щоби трактувала українське вчителство за його суспільно-культурну працю серед народу на рівних правах із польським учителством.

З приводу цієї статті редактор „Нового Часу“ помістив у ч. 183-ому свого часопису з дня 18 серпня 1933 демагогічну статтю „Домагаємося“, в якій накинувся на посла т. Великановича з нечуваною лайкою за те, що він „замість резолюцій, які взивалиби українське вчителство до громадянської праці, піддає під ухвали резолюції, що вимагають від польської влади для українського вчителя рівних прав із польським“. Далше виставив він послові т. Великановичеві таку неетично-демагогічну аплікацію: „Жах бере від таких провідників..., які домагаються гарантій, що за працю на культурному й економічному полі не зустрінуть учителя політичні консеквенції“. Як палкий публіцист-демагог закінчив п. Паліїв цю статтю такими пророчими вигуками: „Іншими категоріями той світ (значить, посол т. Великанович і ті, що виправдують його погляди й тактику! — автор) думати вже не вміє. І тому він загибає. А ми скажемо: загибає на щастя народу...“

Високошановний Пан Редактор щоденника „Нового Часу“ мабуть забув, що ми, організовані українські народні вчителі, належимо саме до „того світу“, до якого він промовляє так переконуючо під адресою нашого товариша посла Великановича. Колиб він промовляв до нього тільки як до посла УНДО, нас це обходилоб дуже мало. Йому вільно поборювати УНДО й його послів. Все це йому вільно, бо все це залежить від його „власної“ волі й його „власного“ політичного світогляду. Але при партійно-політичних розрахунках із УНДО-м він не має права знеславлювати добре ім'я українського народного вчителства.

В своїй нетактовній статті „Домагаємося“ він радить послові т. Великановичеві, щоби піддавав під ухвали народніх віч резолюції, що „взивалиби українське вчителство до громадянської праці“. Вістря цієї нахабно-демагогічної фрази, звернене безпосередньо ніби то до посла Великановича, скероване фактично посередню проти нас — українських народніх учителів! Це ми добре відчуваємо й розуміємо. До всіх скорпіонів сучасности він бажає ще висукати на наше вчителство караючий батіг народньої зневаги й гніву!!

Пан Редактор у своїй тактиці плямування чесного імені нашого народного вчителства зайшов за далеко шляхом інсинуацій. Він знає, що українське народне вчителство на своєму організаційному прапорі вже перед 28 літами видвигнуло високе гасло вірної служби громадянській праці серед народу. Цього прапору наше організоване вчителство не понизило по нинішній день! Навпаки, в чесній службі ідеї громадянської праці це вчителство зложило чимало заслуг, праці та... жертв!! Ба й нині те вчителство не опустило національного фронту громадянської праці та при зміненіх дуже

й дуже важких умовах продовжує її чесно й позитивно без зайвої зверхньої крикливості!

Це все Пан Редактор знає. Знає він дуже добре, з якими величезними перепонами бореться це вчителство; знає скільки вкладає енергії в буденну але позитивну громадянську працю; знає також добре всі великі вчительські жертви на цьому полі!

А коли він усе це знає й обкидає його образами, то він нечесний ворог нашого вчителства!!!

Пан Редактор пише багато й мудро про „нові“ шляхи, „нові“ засоби, „нову“ тактику! А ми його питаємо, якими новими шляхами, новими засобами чи новою тактикою він станув на боці того народного вчителства, що за свою чесну працю старими шляхами, старими засобами й старими методами падало жертвою й падає нині! Чи його „Новий Час“ згадав коли хоча одним теплим словом про вчителя-скитальця, що падав чесно під своїм громадянським ярмом?! От ми зараз пригадаємо йому наших дуже ідейних і гарних товаришів Сайка і Хомівну!! Чував що Пан Редактор про їх долю? Що й за що їх постигло? Найшовся для них хочаб один марний рядочок у його „Новому Часі“? Ввійшли вони в якунебудь комбінацію його нсвих шляхів, метод і засобів?

Правда — ці люди йому незнані й незнана їх доля! Але вони більше приносять чести імені українського народного вчителства, ніж інсинуації „Нового Часу“ нам образи!

Українське народне вчителство не змінить своєї збірної душі. Воно буде все вірне ідейним заповітам своїх провідників. Буде все вдячне тим, хто розумно й чесно вlekшує йому сповнення його суспільних обов'язків. Але й буде також безпощадне зі своїми явними й скритими ворогами.

Безплатні вчителі-практиканти. — Як довідуємося, безплатних учителів-практикантів приймають кураторії в дуже обмеженому числі. Можна догадуватися, що число безплатних кандидатів, які найдуть працю в народньому шкільництві в 1933—34 шкільному році, не перевищить 500 осіб із огляду на те, що Міністерство Освіти наказало приймати таку тільки кількість безплатних практикантів, котрі в черговому шкільному році могли би дістати етатові посади, звільнені через нормальний службовий рух. Окрім безплатних практикантів, що працюватимуть на класне прохання в місцях їх постійного замешкання, даліше обсаджуватиме влада вчительські етати й заключувати контракти без домагання безплатної практики.

(„Głos Nauczycielski“ № 1, 20. VIII. 1933).

В справі звільнювання одружених учительок. — До щоденної преси попадають часто голоси про звільнювання з державної служби одружених службовичок. Покищо органи державної влади не видали ще в тій справі жадного розпорядження, що мало б силу закону, по якому окремі уряди й установи могли би звільнювати тимчасово або й постійно одружені службовички. За те влада призибує вже тепер відомості про маєтковий стан чоловіків тих жінок, що є на державній службі. Чи й коли вийде розпорядження в тій справі, що матиме силу закону, годі нині про те щось певно сказати.

Коли судити на підставі поширених поголосок, державна влада зі суспільних оглядів, головню з огляду на потребу дати працю великій кількості безробітної інтелігенції, задумує звільнити тих одружених службовичок, що мають своє власне майно, або коли доходи їх чоловіків перевищують місячно 500 зол. Розуміється, за ці поголоски не можемо брати жадної відповідальности.

В зв'язку з цим питанням можемо поінформувати, що державна влада з ошадностевих мотивів та з огляду на постійну обнижку бюджетових впливів постановила 10% зменшення урядничих етатів, не бажачи допустити до дальшої обнижки вивінування державних службовиків. Задумане звільнювання одружених службовичок стоїть у зв'язку з тим поменшенням. За те

число вчительських етатів у народньому шкільництві з огляду на постійний приріст дітей, не підпадає жадному поменшенню. Через те й не думаємо, щоб звільнювання одружених учительок у народньому шкільництві могло прийняти масовий характер.

„Głos Nauczycielski“ № 1. 20. VIII, 19 3).

*

В тій самій справі принесли „Dziennik Ludowy“ № 192 з 24 серпня 1933 1933 і „Gazeta Poranna“ № 10397 з 25 серпня 1933 таке звітлення РАТ-а: „В зв'язку з поголосками про звільнювання одружених державних службовиків повідомляється, що влада задумує, зі суспільних оглядів та з необхідности дати працю більшій кількості безробітної інтелігенції, звільнювати ті одружені державні службовики, що посідають власне майно, або їх чоловіки мають місячні доходи поперх 500 зол. Передбачується 7% зменшення етатів. Звільнювання дружин стоїть саме в зв'язку зі задуманим 7% зменшенням урядничих етатів.“

3 ЖИТТЯ НАШОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

В. П. У. В.

а) Редакційна Комісія Видавництва.

Засідання Редакційної Комісії відбулося дня 1 серпня ц. р. по такій програмі нарад: 1) Програма діяльности видавництва на 1933—34 рік; 2) Розгляд матеріалів до ч. 9 „Учительського Слова“ за вересень 1933; 3) Обговорення матеріалів до 2—3 книжки „Шляху виховання й навчання“; 4) Пропагандистична брошура в справах організації; 5) Програма науки української мови в народніх школах; 6) Біжучі справи: а) чергове засідання Редакційної Комісії, б) кооптація нових членів і співробітників Комісії, в) зміст „Учительського Слова“ на місяці жовтень—листопад 1933, г) зміст четвертої книжки „Шляху виховання й навчання“ за 1933 рік, г) евентуальний інструкційний листок для делегатів Головної Управи.

На засіданні були прийвні т.т. Зелений Андрій, Лилик Іван, Петрій Денис, Стельмах Денис і Юцишин Іван.

1. а) Комісія прийняла на 1933—34 рік таку програму діяльности „Учительського Слова“: I. Організація і пропаганда; II. Шкільні й учительські справи в державних законодавчих установах; III. Куток правної поради й оборони; IV. Дискусійний куток про учительські й організаційні справи; V. Рух у міжнародніх учительських організаціях; VI. Життя в нашій організації; VII. Новини з народнього життя й світових подій; VIII. Фельетони; IX. Некрологи; X. Оголошення. В дискусії обговорено конкретно ті питання, що мають бути впродовж року обговорені на сторінках „Учительського Слова“. Ввесь матеріал погруповано й розділено між членів для опрацювання відповідних статей, що будуть помішувані чергово й у відповідному часі. — б) Комісія постановила видавати в р. 1933—34 „Шлях виховання й навчання“ даліше як тримісячник по дотеперішній програмі. Рівночасно запропонує Комісія Головній Управі скликування кожного року два рази (при нагоді Конференції й Збору голов і делегатів) наради членів і співробітників Комісії для обговорювання напрямів і програм наших видавництв (головно педагогічних).

2) Комісія вислухала й передискутувала матеріал до ч. 9 „Учительського Слова“ за вересень 1933 й уповажнила Редакцію доповнити його актуальними справами з організаційного й учительського життя.

3) Готовий матеріал про навчання історії в народніх школах до „Шляху виховання й навчання“ розділила Комісія поміж членів для перечитання й оцінки з постановою, що черговий випуск тримісячника (2—3 книжка разом) повинен появиитися около 10—15 вересня ц. р.

4) З огляду на те, що адміністраційний рік 1933—34 повинен бути роком підсилених змагань за об'єднанням усього українського вчителства в нашій організації, приготувала Редакція відповідну брошуру про завдання й досяг-

нення ВПУВ. для масового поширення серед українських учителів (ок) не-членів та для вжитку делегатів Головної Управи.

5) В зв'язку з появою нових програмів навчання в народніх школах постановила Комісія приступити до опрацювання проекту повної програми науки української мови в народніх школах, оголосити його на сторінках „Шляху виховання й навчання” та подати шкільній державній владі на розгляд й еwentуальне затвердження.

6) Постановлено: а) чергове засідання Комісії відбути дня 10 вересня ц. р., б) кооптувати в склад співробітників видавництва т.т. Василюшина Івана з Городенки й Маланюка Степана з Вербоваць, в) виготовити на чергове засідання матеріали до „Учительського Слова” на жовтень-листопад ц. р., г) четверту книжку „Шляху виховання й навчання” присвятити питанням навчання рідної мови в народніх школах, г) інструкційний листок для делегатів Головної Управи виготовить директор т. Петрів.

б) Дирекція.

Обіжник в справі пляну діяльності Відділів В. П. У. В. — Дирекція звизає всі Управи Відділів В. П. У. В. виготовити й передускутивати на найближчих чергових сходах плян діяльності на поточний адміністраційний рік. У пляні діяльності належить звернути увагу на: 1) приєднання всего вчительства в повіті до організації; 2) спонування вчительства в гому сусідньому повіті, де нема ще Відділу В.П.У.В., до заснування його ще в цьому році; 3) точне виконування членських повинностей, головню точне вплачування членських вкладок; 4) скількість і програму праць товариських сходин у цілому році; 5) заснування повітової бібліотеки, повітового допомогового фонду та правової поради; 6) зорганізування кружкових сходин членів (§ 80. уст. 2 статуту) й опрацювання для них конкретної програми праці. — Ухвалений на сходах Відділу плян діяльності належить прислати в відписі Дирекції до кінця жовтня 1933 року.

Обіжник в справі статистики членів Відділу. — З огляду на вимоги нового закону про товариства з грудня 1932 року та на постанови ухваленого нового правилника „Фонду посмертних допомог” звизає Дирекція всі Управи Відділів В.П.У.В. зладити списки своїх членів із поданням у них 1) дат уродження й 2) дат початку служби кожного члена.

Незалежно від того списку повинні Управи Відділів зладити реєстри українських народніх учителів(ок) у своїому повіті, що не є ще дотепер членами В.П.У.В.

Ці списки належить прислати Дирекції найпізніше до 30 вересня 1930 р.

Обіжник в справі вплачування членських вкладок. — Покликаючися на постанови § 20-го статуту Товариства та § 16-го, уст. 2-го правилника „Фонду посмертних допомог”, звизає Дирекція всіх членів до точного й правильного вплачування членських вкладок кожного місяця.

Обіжник в справі доплати до членської вкладки в місяці вересні ц. р. на чинний „Фонд посмертних допомог”. — З огляду на чотирнацятий випадок смерті в нашому Товаристві цього року (до 27 серпня ц. р. включно) Дирекція розписує на підставі § 12-го, уст. 1-го правилника „Фонду посмертних допомог” та згідно з ухвалами цього річного Загального Збору доплату до членської вкладки в місяці вересні ц. р. по одному (1) золотому від кожного члена на поповнення чинного „Фонду посмертних допомог”. Тим чином у місяці вересні ц. р. виноситиме членська вкладка по 4.50 зол. на кожного члена.

Дирекція звизає всі Управи Відділів В.П.У.В. допильнувати на місцях точного вплачування членських вкладок у повній висоті, назначеній Дирекцією в цьому Обіжнику.

Обіжник в справі матеріалів до посмертних згадок про небіщиків-членів Товариства. — Нав'язуючи до Обіжника в тій самій справі, оголошеного на стор. 187-ій ч. 7—8 „Учительського Слова” з липня-серпня ц. р., Дирекція звизає всі Управи Відділів ВПУВ. позаводити в себе течки матеріалів до по-

смертних згадок про небіщиків-членів Товариства. Матеріяли повинні подавати самі члени в формі автобіографій. Біографії повинні подавати відомості про: 1) дату й місце народження; 2) фахові студії (коли й де кінчив які школи?); 3) час і місце вчительської служби; 4) діяльність члена на терені організації; 5) суспільна й позашкільна освітня діяльність; 6) родинні відносини. Дуже було б бажаним додавати до автобіографій також і фотографії.

Ці матеріяли належить дуже старанно переховувати. В випадку смерті члена повинна Управа Відділу, не чекаючи на зазив Дирекції, вислати автобіографію небіщика в відписі редакції „Учительського Слова“.

Оригінали автобіографій можуть стати колись дуже цінним матеріалом до історії професійного руху українського вчителства, освітніх змагань українського народу та його шкільництва.

(Попередній обіжник в тій справі з ч. 7—8 „Учительського Слова“ Дирекція уневажнює).

ВІДДІЛИ В. П. У. В.

Скликають збори й сходини:

Коломия. — Сходини членів Відділу В.П.У.В. в Коломійі відбудуться дня 3-го вересня ц. р. о 10-тій год. ранку в домівці „Народнього Дому“ в Коломійі з таким порядком нарад: 1. Реферат; 2. Справи біжучі; 3. Внесення й запити.

Снятин. — Чергові сходини членів Відділу В.П.У.В. в Снятині відбудуться 3 вересня ц. р. о 10-ій годині ранку в „Міщанській Читальні“ в Снятині з таким порядком нарад: 1) Звідомлення з Загального Збору ВПУВ. в Львові; 2) Про Миколу Хвильового; 3) Видавнича Спілка у Самборі; 4) Службові справи; 5) Внесення.

Тернопіль. — Ширші сходини членів Відділу ВПУВ. відбудуться в домівці „Української Бесіди“ дня 10 вересня ц. р. о 10-ій год. ранку з таким порядком нарад: 1) Відкриття сходин; 2) Звіт делегатів із Загального Збору в Львові; 3) Реферат; 4) Предложення від кожного члена статистичних дат його народження й початку служби; 5) Зібрання решти „Деклярацій“ до „Фонду посмертних допомог“; 6) Дискусія на теми змінених програм навчання; 7) Внесення й запити.

КУТОК ПРАВНОЇ ПОРАДИ Й ОБОРОНИ.

Про зголошування прав до передвоєнних літ служби.

Постанову арт. 4-го емеритального закону з дня 18 березня 1932 про зголошування прав до передвоєнних літ служби обговорено вже в ч. 6-ому „Учительського Слова“ за червень 1933, та подано зразок такого зголошення.

Зголошення, удокументоване номінаційними декретами, а на випадок недостачі таких, зізнаннями двох свідків, які в даний часі при даній школі повнили вчительську службу з інтересованим, належить вносити урядовим шляхом до Шкільної Кураторії. Літа воєнної служби (запільної й фронтової) треба доказати військовими документами або зізнаннями 2 свідків перед нотарем або в суді, які разом з інтересованим при данім полку від дня до дня військову службу повнили.

Обставини, серед яких попадено в неволю, треба доказати також зізнаннями свідків. На випадок непредложення таких доказів влада може не дочислити до емеритальної вислуги часу перебутого в неволі.

Про зголошування емеритальних прав із титулу літ служби в займанщинах дає докладне вяснення обіжник Міністерства Скарбу з дня 12 квітня 1933, поміщений у Ч. 7. „Денника Урядового“ Л. Ш. К. з дня 25/7 1933.

Обіжником із дня 22/6 1933, надрукованим у повищім деннику Шкільна

Кураторія доручила управам шкіл познакомити заінтересовані особи з обіжником Міністерства Освіти Ч. 54 й відобрати від них заяву такого змісту: „Заявляю, що зміст предложеного мені до перегляду обіжника Міністерства Освіти Ч. 54 є мені докладно знаний“.

Про зворот коштів функціонерам, покликаним із уряду перед лікарську комісію. — По думці постанов арт. 9, 11, до 14, 28, 29, 31, до 33, 39, 42, 95 і 96 зновелізованого емеритального закону з 11 грудня 1923 р. державним функціонерам, покликаним з уряду до лікарських оглядин перед лікарську комісію I або II інстанції прислуговує право до звороту коштів подорожі й дієт по думці приписів про кошти службових подорожей та дієт державних функціонерів.

НЕКРОЛОГИ.

Пасічняк Василь — емеритований управитель школи в Дзвинячі, богородчанського повіту — помер дня 11 червня 1933. — Небіщик уродився 11 січня 1871 року в Струпкові, товмачького повіту. Народню школу скінчив у Станиславові. В роках 1886—1889 ходив до державної вчительської семінарії в Станиславові; тут здав іспит зрілости в 1889 році. В рр. 1889—1892 учителював у Хриплині коло Станиславова, а від 1892 до 1929 року був учителем та й управителем школи в Дзвинячі; там перейшов на емеритуру в 1929 році, там помер, там і спочивають його тлінні останки. Бл. п. т. Пасічняк був непересічним учителем і педагогом. На становищі вчителя в самому Дзвинячі був 40 літ і тут виховав три людські покоління. Тішився він великою любовю й безоглядним довірям усіх співгромадян, що всі, від старого до молодого, були його учнями й ученицями. В своєму селі був довгі літа головою читальні „Просвіти“ й кооперативи „Надія“ та членом усіх українських товариств у Солотвинщині. Ніде й ніколи не жалувал для народної справи ні своєї безкорисної праці, ні власного гроша. В часі війни служив, як хорунжий при австрійській армії, положив чималі заслуги для освітнього піднесення Волині й Полісся в 1917—1918 рр. як стрілець-учитель та працював у часах визвольної війни в державній і самоуправній адміністрації. Небіщик належав до активних, карних і зразкових членів професійної організації. Був він членом-основником Відділу В.П.У.В. в Богородчанах а в 1907-ому році їздив власним коштом до Відня на вчительську анкету всего австрійського вчителства. Про популярність бл. п. т. Пасічняка серед учительства й громадянства свідчили на похоронах юрби учасників, делегацій усіх товариств Солотвинщини, дев'ять промов над могилою, сила духовенства й десятки вінків на домовині. По Небіщику остала дружина й троє забезпечених дітей на становищах. — Любив він своє „рідне“ село Дзвиняч, любив школу, любив дітей і працював для них. Із переходом на емеритуру тужив усе за школою й за шкільними діточками. За теж ті діточки відвідують Його часто на цвинтарі й складають квіти на Його могилі. — В. Й. П.

Омецький Теодор — управитель школи в Висипівцях, тернопільського повіту — помер дня 14 липня 1933 року в Загір'ї в 52 році життя. — Небіщик уродився в 1881 році в Тернополі. Народню школу й 7-класову реальну школу покінчив у Тернополі; тут зложив іспит зрілости в державній учительській семінарії та кваліфікаційний іспит. Як народній учитель займав учительські посади в народніх школах у Настасові, Кипячці, Ілавці, Носівцях і Висипівцях. Усюди вкладав Небіщик чимало праці в виховання шкільної молоді, розвиток довірених йому шкіл та в культурне піднесення своїх громадян. Брав чинну участь у світовій війні та визвольних змаганнях українського народу в характері старшини австрійської й української армій. Бував у полоні, воєнних таборах і шпиталях. — Небіщик знав добре французьку мову. З французьких письменників любив найбільше Еміля Золю й перекладав його новелі на українську мову та містив у різних українських видавництвах.